

2018

Veiligheid & Handhaving
Gemeente Haarlem

VEILIGHEIDSANALYSE 2018

Deze rapportage bevat de uitkomsten van de veiligheidsanalyse (2013-2017) ter voorbereiding op het nieuwe Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid (IVH) 2019-2022 van de gemeente Haarlem.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
2.	Leeswijzer	3
3.	Samenvatting.....	4
4.	Veiligheidsveld I: Veilige woon- en leefomgeving	6
4.1	Sociale kwaliteit	7
4.2	Fysieke kwaliteit	12
4.3	Objectieve veiligheid	16
4.4	Subjectieve veiligheid	18
5.	Veiligheidsveld II: Bedrijvigheid en veiligheid	20
5.1	Veilig winkelgebied	21
5.2	Veilige bedrijventerreinen	23
5.3	Veilig uitgaan	25
5.4	Veilige evenementen	28
6.	Veiligheidsveld III: Jeugd en veiligheid	30
6.1	Jeugdoverlast en –criminaliteit	31
6.2	Jeugd, alcohol en drugs	36
6.3	Veiligheid in en om scholen (VIOS)	39
7.	Veiligheidsveld IV: Fysieke veiligheid	41
7.1	Brandveiligheid	42
7.2	Externe veiligheid	44
7.3	Rampenbestrijding en Crisisbeheersing	46
8.	Veiligheidsveld V: Integriteit en veiligheid	48
8.1	Radicalisering en Polarisatie	49
8.2	Georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit	52
8.3	Veilige publieke taak.....	58
8.4	Informatieveiligheid	60
8.5	Ambtelijke en bestuurlijke integriteit	62
9.	Slotwoord	63

1. Inleiding

Deze rapportage bevat de uitkomsten van de veiligheidsanalyse ter voorbereiding op het nieuwe Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid (IVH) 2019-2022 van de gemeente Haarlem. De rapportage dient als input voor de prioriteiten voor het nieuwe IVH.

De rapportage is opgesteld volgens de VNG-methode *Kernbeleid Veiligheid*. Cruciaal in Kernbeleid Veiligheid is de definitie van integrale veiligheid aan de hand van vijf veiligheidsvelden: (1) Veilige woon- en leefomgeving, (2) Bedrijvigheid en veiligheid, (3) Jeugd en veiligheid, (4) Fysieke veiligheid en Crisisbeheersing en (5) Integriteit en veiligheid.

Elk veiligheidsveld bestaat uit drie tot vijf thema's. Per thema worden drie punten behandeld:

1. Het veiligheidsbeeld (2013-2017)
2. Accenten in de (huidige) aanpak
3. Aandachtspunten

De rapportage is opgesteld in samenwerking met de politie en het Openbaar Ministerie. Tevens is voor de totstandkoming van de veiligheidsanalyse input verkregen van verschillende afdelingen zoals het Sociaal Domein, Data, Informatie en Analyse (DIA), Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Jeugd, Onderwijs en Sport (JOS). Extern is input verkregen van de Veiligheidsregio Kennemerland, het Regionale Informatie en Expertise Centrum (RIEC), Spaarnelanden, Paswerk, de Omgevingsdienst IJmond, het samenwerkingsverband Samen Veilig Ondernemen (SVO), KG Parkmanagement en de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD).

2. Leeswijzer

Deze rapportage bestaat uit 19 thema's die vallen binnen de vijf veiligheidsvelden die benoemd zijn. Elk thema krijgt in deze analyse de onverdeelde aandacht. Dit resulteert in een relatief grote analyse. Voor de leesbaarheid en overzichtelijkheid is gekozen, om te werken met gouden balken (zie links). Deze balken geven samenvattingen, hoofdlijnen en aandachtspunten weer.

3. Samenvatting

In deze samenvatting worden beknopt de uitkomsten besproken van de veiligheidsanalyse.

Veilige woon- en leefomgeving

Het veiligheidsveld veilige woon- en leefomgeving is onderverdeeld in sociale kwaliteit, fysieke kwaliteit, objectieve veiligheid en subjectieve veiligheid. De sociale cohesie in Haarlem is sterk en overlast afkomstig van dak- en thuislozen is de afgelopen jaren gedaald. De overlast afkomstig van mensen met verward gedrag is gestegen. Ook is het aantal burenruzies over de afgelopen vijf jaar (2013-2017) licht gestegen. Desalniettemin zijn Haarlemmers relatief tevreden met hun woonbuurt en stijgt het aantal Haarlemmers dat vindt dat zij in een gezellige buurt wonen met veel saamhorigheid. Wat betreft de aanpak op dit thema, is ruimte voor verbetering in de versterking van de samenwerking tussen het zorg- en veiligheidsdomein. Daarnaast worden de mogelijkheden van burgerparticipatie, om de sociale kwaliteit in de stad te verbeteren, verder benut.

Men lijkt minder tevreden te zijn met de fysieke kwaliteit van de stad. Uit overlastmeldingen en het ervaringsonderzoek (Omnibus) komt naar voren dat zowel de kwaliteit van het beheer, als de inrichting van de openbare ruimte sinds 2013 is afgenomen. Ondanks de slagen die de afgelopen jaren zijn gemaakt, met o.a. wijk- en informatiegericht handhaven, blijft overlast aanhouden gerelateerd aan hondenpoep en illegaal aangeboden afval. Ook zijn de afgelopen jaren stijgingen zichtbaar van parkeer- en fietsenoverlast. Deze aspecten leggen een druk op het gevoel van veiligheid, en de mate waarin mensen hun eigen buurt als prettig ervaren.

In samenwerking met politie, woningcorporaties, het OM, wijkraden en andere betrokkenen heeft de gemeente de afgelopen jaren hard gewerkt aan het terugdringen van High Impact Crimes en geweldsdelicten. De aanpak lijkt zijn vruchten af te werpen. In de afgelopen vijf jaar is het aantal woninginbraken, straatroven, mishandelingen en registraties van zakkenrollerij flink gedaald. Het grootste deel van de Haarlemmers voelt zich (heel) veilig in Haarlem. 80% van de Haarlemmers vindt Haarlem een (heel) veilige stad en voelt zich (heel) veilig in eigen woonbuurt.

Bedrijvigheid en Veiligheid

Het veiligheidsveld bedrijvigheid en veiligheid is onderverdeeld in veilig winkelgebied, veilige bedrijventerreinen, veilig uitgaan en veilige evenementen. De Haarlemse winkelgebieden zijn over de afgelopen vijf jaar (2013-2017) relatief veiliger geworden. Zo neemt het aantal fietsendiefstallen, overvallen en registraties van zakkenrollerij af. De voornaamste overlast wordt ervaren van afval, fietsen en scooters in de voetgangersgebieden en hinderlijk gestalde fietsen.

Op bedrijventerrein de Waarderpolder is het totale aantal incidenten en misdrijven in de afgelopen vijf jaar (2013-2017) afgenomen. Diefstallen uit auto's is het meest voorkomende delict. Daarnaast is onrechtmatige bewoning een thema dat in de Waarderpolder speelt. Er zijn, ondanks de intensieve monitoring van de Waarderpolder, enkele signalen van ondermijning aanwezig, waaronder drugscriminaliteit en de aanwezigheid van een Outlaw Motorcycle Gang in 2015 en 2018.

Tijdens het uitgaan brengen de zogenoemde horeca-gerelateerde delicten de veiligheid in het gedrang. Er is een duidelijke daling zichtbaar in het aantal vernielingen als gevolg van baldadigheid. Uitgaansoverlast, conflicten en geweld zijn de afgelopen jaren beheersbaar en stabiel gebleven. Belangrijke aanvullingen in de aanpak zijn o.a. de extra inzet van handhaving op de 26 drukste horeca-nachten per jaar en het cameratoezicht in het kerngebied horeca. Naast uitgaan worden er met name in de binnenstad grote evenementen georganiseerd. De afgelopen vijf jaar (2013-2017) hebben, mede door de gedegen aanpak, geen noemenswaardige incidenten plaatsgevonden op (grote) evenementen in Haarlem. De meeste inwoners van Haarlem genieten van het diverse evenementenaanbod, maar sommigen ondervinden ook overlast. De voornaamste klachten zijn zwerfafval, wegafzettingen en geluidsoverlast.

Jeugd en Veiligheid

Het veiligheidsveld Jeugd en Veiligheid is onder verdeeld in Jeugdoverlast en –criminaliteit; Jeugd, alcohol en drugs en Veiligheid in en om scholen. Geluidsoverlast, overlast van achtergelaten zwerfvuil tot vernielingen of andere vormen van criminaliteit. Het onderdeel jeugdcriminaliteit heeft vooral betrekking op jongeren met

problemen op meerdere leefgebieden die niet zelden ook 'veelpleger' zijn. In de afgelopen jaren is er veel ingezet op jeugd en veiligheid. Er is een omslag gemaakt van alleen een persoonsgerichte aanpak naar een aanpak waarbij alle ketenpartners betrokken zijn en er aandacht is voor de persoon, groep en wijk. Ondanks de effectieve aanpak blijven de meldingen van jeugdoverlast bij politie en gemeente aanzienlijk hoog. Ook de ervaren overlast onder de burgers neemt nauwelijks af. Het tegengaan van jeugdoverlast en -criminaliteit behoeft daarom constante aandacht.

Drank- en drugsgebruik kan in verband staan met de overlast die de jeugd veroorzaakt, maar ook met geweld, vernielingen of geluidsoverlast ten gevolge van dit alcohol of drugsgebruik. Het tegengaan van alcohol en drugsgebruik onder jongeren is een belangrijke opgave van de gemeente. In de afgelopen jaren is het alcoholgebruik onder minderjarigen gedaald, toch blijft het alcoholgebruik onder de 18 jaar hoog. De handhaving op alcohol drinkende jeugd onder de 18 jaar is geïntensiveerd; zo worden horecagelegenheden met regelmaat gecontroleerd, en ook bij evenementen is handhaving aanwezig. Een ontwikkeling van de afgelopen jaren is dat jongeren stiekemer zijn gaan drinken. Hierdoor is er minder controle mogelijk in het publieke domein en wordt het lastig alcoholgebruik onder minderjarigen tegen te gaan. Het aantal comazuipers dat zonder toezicht drinkt en vervolgens in het ziekenhuis belandt neemt toe. Daarnaast gebruiken steeds meer jongeren lachgas, ook de 12- tot 16-jarigen.

Fysieke veiligheid

Binnen het veiligheidsveld 'Fysieke Veiligheid' vallen de 'echte' fysieke veiligheidsthema's zoals brandveiligheid, externe veiligheid en rampenbestrijding en crisisbeheersing. De gemeente, politie, brandweer en de hulpdiensten werken hierbij nauw samen. De aandacht ligt daarbij steeds meer op het voorkomen van ongelukken en branden. De bedoeling is, dat alles in het werk wordt gesteld om te voorkomen dat er een gevaarlijke situatie ontstaat, zoals een grote brand of een ongeval. Sinds de brand in parkeergarage de Appelaar (2010) hebben zich in Haarlem geen grootschalige rampen of crises voorgedaan. Ook hebben er geen noemenswaardige incidenten plaatsgevonden die betrekking hebben op de externe veiligheid. Gedegen oefeningen en voorbereidingen blijven desondanks van groot belang. Een aandachtspunt is de realisatie van een adequate bluswatervoorziening, zodat ook in de toekomst voldoende bluswater gegarandeerd is.

Integriteit en Veiligheid

Het veiligheidsveld Integriteit en Veiligheid is onderverdeeld in radicalisering en polarisatie, georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit, veilige publieke taak, informatieveiligheid en ambtelijke en bestuurlijke integriteit. In Haarlem is een beperkt aantal personen in beeld die (in het verleden) signalen van radicalisering hebben vertoond. Op dit moment zijn er, voor zover bekend, geen signalen dat er in Haarlem sprake is van jihadisme, rechts- of linksextremisme.

Bij georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit gaat het om vormen van georganiseerde criminaliteit die zich manifesteren in de gemeente/op gemeentelijk grondgebied, met een mogelijk bedreigende uitstraling naar de (woon)omgeving. In de afgelopen jaren is een groot aantal ondermijnende activiteiten succesvol in de kiem gesmoord. Toch blijft de problematiek - ondanks de geïntensiveerde, integrale samenwerking - hardnekkig. Doordat ondermijning in eerste instantie niet zichtbaar is, is lastig grip te krijgen op ondermijnende activiteiten. In Haarlem is o.a. nog sprake van woon- en adresfraude, drugscriminaliteit en de aanwezigheid van Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's).

Werknemers van afdeling veiligheid en handhaving worden regelmatig geconfronteerd met agressie en geweld bij het uitoefenen van hun taak. De maatschappelijke omgeving kan zich intimiderend, bedreigend, soms letterlijk gewelddadig opstellen. Handhavers krijgen bijna dagelijks te maken met verbale agressie en zien dit vaak als een onderdeel van hun baan. Meldingen van verbale agressie worden dan ook niet consequent gedaan. Het functioneren van de betreffende persoon wordt erdoor beïnvloed en de uitvoering van publieke taken heeft eronder te lijden.

In de afgelopen vijf jaar is de Haarlemse samenleving in toenemende mate gedigitaliseerd. Om ons heen is te zien dat cyberaanvallen steeds meer schade aan kunnen richten. Gemeente Haarlem heeft de nodige maatregelen genomen om de interne informatie te beveiligen.

4. Veiligheidsveld I: Veilige woon- en leefomgeving

Dit veiligheidsveld richt zich op veiligheid in de woon- en leefomgeving. Essentieel aan dit veiligheidsveld is dat het zowel de veiligheid als de leefbaarheid van de buurt betreft. Er is gekozen voor deze combinatie omdat de veiligheid en leefbaarheid onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

In dit veiligheidsveld wordt onderscheid gemaakt in vier veiligheidsthema's:

1. Sociale kwaliteit
2. Fysieke kwaliteit
3. Objectieve veiligheid
4. Subjectieve veiligheid

4.1 Sociale kwaliteit

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving	Thema: Sociale kwaliteit
Sociale kwaliteit kan worden gedefinieerd als de mate waarin de inwoners van Haarlem in staat zijn deel te nemen aan het sociale leven. Sociale cohesie en zelfredzaamheid spelen hierbij een belangrijke rol. De sociale kwaliteit heeft invloed op de leefbaarheid en veiligheid van de woon- en leefomgeving. De onderstaande analyse laat zien dat de sociale cohesie in Haarlem sterk is en dat overlast afkomstig van dak- en thuislozen de afgelopen jaren is gedaald. De overlast afkomstig van mensen met verward gedrag is gestegen. Verdere versterking in de samenwerking tussen zorg- en veiligheidsdomein is nodig.	

4.1.1 Beeld

Sociale cohesie

Een sterke sociale cohesie in wijken kenmerkt zich door betrokken buurtbewoners en sterke sociale netwerken. Jaarlijks neemt het Omnibusonderzoek enquêtes onder inwoners van Haarlem af. Aan de hand van een groot aantal stellingen is in dit onderzoek de sociale cohesie te meten. Over het algemeen is te stellen dat, de sociale cohesie tussen 2013 en 2017 in Haarlem is toegenomen; meer Haarlemmers ervaren dat ze prettig met elkaar omgaan, saamhorigheid voelen en in een gezellige buurt wonen. Tabel 1 laat de sociale cohesie per stadsdeel en voor heel Haarlem zien. Onder de tabel 1 worden de opvallende uitkomsten toegelicht.

Tabel 1 stellingen sociale cohesie, bron: Omnibusonderzoek						
Percentage Haarlemmers dat het eens is met hier genoemde uitspraken over hun buurt		2013	2014	2015	2016	2017
Mensen gaan prettig met elkaar om	Noord	76%	77%	83%	82%	80%
	Oost	64%	63%	70%	66%	64%
	Schalkwijk	57%	62%	63%	64%	68%
	Centrum	76%	77%	86%	84%	84%
	Zuidwest	83%	82%	84%	84%	87%
	Haarlem	72%	74%	78%	77%	77%
Ik voel mij thuis in de buurt	Noord	63%	61%	70%	66%	64%
	Oost	48%	43%	47%	44%	44%
	Schalkwijk	50%	47%	52%	47%	47%
	Centrum	56%	62%	70%	70%	68%
	Zuidwest	70%	73%	67%	68%	69%
	Haarlem	59%	59%	63%	59%	59%
Ik woon in een gezellige buurt met veel saamhorigheid	Noord	42%	40%	49%	51%	49%
	Oost	29%	30%	39%	32%	37%
	Schalkwijk	25%	28%	32%	33%	29%
	Centrum	32%	44%	51%	55%	49%
	Zuidwest	45%	52%	52%	53%	54%
	Haarlem	37%	39%	45%	45%	45%

“Mensen gaan prettig met elkaar om”: In de stadsdelen Schalkwijk, het centrum en Zuidwest zijn over de jaren heen (2013-2017) toenames zichtbaar; meer mensen geven aan prettig met elkaar om te gaan. In Noord en Oost zijn de laatste drie jaar (2015-2017) afnames te zien; minder mensen geven aan dat zij prettig met elkaar omgaan.

“Ik voel mij thuis in de buurt”: In Haarlem is het aantal Haarlemmers dat zich thuis voelt in de buurt over de jaren heen gelijk gebleven, 59% van de Haarlemmers heeft aangegeven zich thuis te voelen in de buurt. Opvallende uitkomsten in bovenstaande tabel zijn zichtbaar in Noord, Oost, Centrum en Schalkwijk. In deze stadsdelen voelen minder mensen zich thuis dan in 2015 dan in 2017.

“Ik woon in een gezellige buurt met veel saamhorigheid”: Het aantal Haarlemmers dat aangeeft in een gezellige buurt te wonen met veel saamhorigheid is in 2017 (t.o.v. 2013) in alle stadsdelen gestegen. In het

Centrum is een opvallende stijging zichtbaar; over een periode van vijf jaar (2013-2017) is het aantal inwoners dat aangeeft in een gezellige buurt met veel saamhorigheid te wonen met 17 % gestegen.

Burenruzies en huiselijke twist

Door incidenten als woonoverlast in de vorm van bijvoorbeeld burenruzies of huiselijke twisten, kan de sociale kwaliteit onder druk komen te staan. In tabel 2 is te zien dat het aantal burenruzies licht toeneemt.

Burenruzies komen in elk stadsdeel voor, maar hebben zich de afgelopen vijf jaar (2013-2017) vooral voorgedaan in Schalkwijk, Oost en Noord. Uit de spreidingskaarten van de politie blijkt dat de meeste burenruzies tussen 2014 en 2016 plaatsvinden Schalkwijk. In 2017 vinden de meeste burenruzies plaats in Oost. Vanuit verschillende bronnen wordt gemeld dat er in Oost meer onderlinge spanningen tussen buurtbewoners en binnen gezinnen plaatsvinden dan er formeel gemeld wordt. In 2015 en 2017, zijn in mindere mate, ook toenames zichtbaar van burenruzies in Noord. Gemeente en politie zijn de afgelopen jaren vaker benaderd door 1 van de partijen om de burenruzie op te lossen.

Het aantal registraties van huiselijke twisten is daarentegen de laatste jaren afgenomen.

Tabel 2 Incidenten/misdrijven, bron: Politie						
	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Burenruzie	Politie	303	351	307	300	314
Huiselijke twist	Politie	287	336	230	215	143

Zelfredzaamheid

Een deel van het werk van professionals uit het veiligheidsdomein heeft betrekking op 'kwetsbaren' in de Haarlemse samenleving. Denk hierbij bijvoorbeeld aan dak- en thuislozen en/of mensen met enige vorm van verward gedrag, Haarlemmers die na detentie hun leven weer op de rit moeten krijgen en Haarlemse gezinnen met problemen op verschillende leefgebieden. Deze kwetsbare Haarlemmers zijn bovengemiddeld betrokken als dader en/of als slachtoffer bij overlast en veiligheidsproblemen. Het zorg- en veiligheidsdomein vullen elkaar aan bij de aanpak van deze problematiek. Dit onderdeel toont de omvang van incidenten met deze doelgroepen in Haarlem en focust zich hierbij op (1) overlast van mensen met verward gedrag, (2) overlast door dak- en thuislozen en (3) nazorg aan ex-gedetineerden.

Mensen met verward gedrag

Hoewel de berichtgeving soms anders doet vermoeden, weten we ondanks veelvuldig landelijk en regionaal onderzoek (nog) niet of er daadwerkelijk een toename is van verwarde mensen in Nederland. Dit komt onder anderen omdat 'verward gedrag' geen meetbare definitie kent, er veel verschillende omschrijvingen bestaan en de politie landelijk de enige organisatie is die incidenten met personen met 'verward gedrag' registreert. Het nu gebruikte containerbegrip 'verwarde personen' en de duiding van de doelgroep (via E33-registraties) gaat voorbij aan complexiteit en de diversiteit van de problematiek die achter verward gedrag kan liggen.

Mensen met verward gedrag zijn bovengemiddeld vaak het slachtoffer van misbruik en criminaliteit of veroorzaken juist overlast en veiligheidsproblemen. De politie geeft aan dat overlast van mensen met verward gedrag de afgelopen jaren (2013-2017) is toegenomen. Tabel 3 geeft registraties weer van incidenten met verwarde personen. Daarin is te zien dat het aantal registraties van incidenten met verwarde personen in Haarlem aanzienlijk is gestegen. De politie geeft aan dat overlast van mensen met verward gedrag de afgelopen jaren (2013-2017) is toegenomen. Zij zien dat de hulp aan mensen met een stoornis of beperking minder snel op gang komt dan vroeger. Ook hebben zij de ervaring dat mensen na een opname sneller terugkeren naar de maatschappij in vergelijking met vroeger. Het risico op woonoverlast is hierdoor toegenomen. Tevens wordt aangegeven dat in Noord de belasting relatief groot is. De opening van de opvang in Velservoort heeft gezorgd voor een toename aan klachten. In het omliggende gebied worden meer (kleine) vormen van criminaliteit gemeld, zoals een toename van winkeldiefstallen. Op het moment is er sprake van het verhogen van de opvangcapaciteit van de vestiging in Velservoort. Het risico is dat de overlast hierdoor zal toenemen.

Tabel 3 Incidenten verward gedrag bron: Politie					
	Jaar				
	2013	2014	2015	2016	2017
Registraties incidenten Mensen met verward gedrag (E33 + OGGZ1 + E14)	775	1093	1493	1775	1615

Dak- en thuislozen

Er zijn de laatste jaren signalen dat steeds meer mensen zich melden bij de maatschappelijke opvang omdat zij door (een combinatie van) schulden, werkloosheid en/of hypotheeklast dakloos zijn geworden. Gemeente Haarlem heeft de verantwoordelijkheid om dak- en thuislozen op te vangen en draagt samen met haar ketenpartners de zorg over hen. In tabel 4 is een overzicht van de geregistreerde overlast van daklozen weergegeven. Te zien is dat het aantal meldingen bij de gemeente van 2013 tot 2016 is toegenomen. De meldingen die in 2016 en 2017 binnen zijn gekomen bij de gemeente zijn veelal afkomstig van burgers die rond de in 2015 geopende nieuwe 24-uursopvang wonen. Ten gevolge van deze meldingen is er sinds 2016 extra ingezet rond de opvang door handhaving, politie, particuliere beveiliging en ketenpartners. Sinds 2017 zien we een flinke daling van het aantal meldingen van overlast door daklozen bij de gemeente. Ook de politie registreert meldingen van overlast door daklozen. Deze politieregistraties volgen dezelfde trend als de meldingen bij gemeente Haarlem; een toename van overlast tot 2016 en een afname van registraties in 2017. Ook deze politieregistraties gaan vooral over het gebied rond de 24-uurs opvang.

Tabel 4 Incidenten/misdrijven, bron: Politie en gemeente						
	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Overlast daklozen	Gemeente	64	77	110	325	168
Overlast zwervers (E41)	Politie	195	196	468	632	494

Nazorg ex-gedetineerden

Gemiddeld keren er jaarlijks 300 Haarlemmers terug uit de Nederlandse gevangenissen of – in enkele gevallen – uit een gevangenis in het buitenland (zie tabel 5). Uit de cijfers blijkt het aantal Haarlemmers dat gedetineerd raakt, de laatste jaren afneemt. Deze daling past in de landelijke trend die al jaren plaatsvindt. De oorzaak van de daling is volgens DJI de afname van de geregistreerde criminaliteit.

De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor nazorg aan ex-gedetineerden is afgebakend tot vrijwillige nazorg aan volwassenen. De nazorg aan minderjarige ex-gedetineerden wordt gecoördineerd door de Raad voor de Kinderbescherming.

In 2017 heeft gemeente Haarlem haar huidige nazorgbeleid geëvalueerd. Uit deze evaluatie komt naar voren dat, hoewel het aantal Haarlemse ex-gedetineerden in navolging van de landelijke trend de laatste jaren daalt, een groot deel van de Haarlemmers die nog wel gedetineerd raakt te maken heeft met zeer complexe meervoudige problematiek. Deze problemen zijn vaak al vóór detentie aanwezig. Zo heeft ongeveer de helft van de Haarlemse (ex-)gedetineerden huisvestingsproblemen. Bij ruim een derde ontbreekt regulier inkomen uit arbeid of een uitkering en bijna alle (ex-)gedetineerde Haarlemmers hebben (forse) schulden. Onder de gedetineerden komt daarbij veel psychiatrische- en verslavingsproblematiek voor. Naar schatting een derde van de gedetineerden heeft een licht verstandelijke beperking. Slechts een zeer klein deel van deze kwetsbare inwoners ontvangt begeleiding, hulpverlening of behandeling voor de problemen die zij hebben. Voor velen van hen is detentie onderdeel en gevolg geworden van hun levensloop.

Het is voor de ex-gedetineerden én voor de stad cruciaal dat we de terugkeer in de Haarlemse samenleving in goede banen leiden. We willen dat meer ex-gedetineerde Haarlemmers een beter perspectief krijgen. Daarnaast draagt de aanpak bij aan een blijvende verbetering van de leefbaarheid in onze wijken. Door een effectieve aanpak voor alle ex-gedetineerden dringen we de kans op recidive terug. Een effectieve aanpak richt zich op twee onderdelen; coördinatie en aanbod. Coördinatie en *hands-on* begeleiding vinden plaats vanuit het Coördinatiepunt Ex-gedetineerden, dat is gesitueerd bij het zorg- en Veiligheidshuis. Voor ongeveer twee derde van de Haarlemse ex-gedetineerden wordt vanuit het Coördinatiepunt actie ondernomen. Een derde van de Haarlemse ex-gedetineerden heeft geen behoefte aan hulp na detentie. Bij ongeveer 25% van alle Haarlemse ex-gedetineerden is sprake van complexe casuïstiek waarbij meerdere ketenpartners betrokken zijn of sprake is van maatschappelijke onrust.

Tabel 5 terugkeer ex-gedetineerden, bron: Coördinatiepunt nazorg ex-gedetineerden						
	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Terugkeer Haarlemmers na detentie	Coördinatiepunt nazorg ex-gedetineerden	340	365	293	280	227

4.1.2 Aanpak

Sociale cohesie

Om de sociale kwaliteit van de stad te behouden en te verbeteren zijn er verschillende initiatieven opgezet en worden meerdere interventies gepleegd. In eerste instantie is er in veel wijken een wijkraad aanwezig. Geregeld schuift een medewerker van Veiligheid & Handhaving (V&H) aan bij een wijkraadoverleg om op de hoogte te blijven van wat er speelt in een wijk en om toe te lichten welke interventies en acties V&H onderneemt om de kwaliteit van de wijk te verbeteren.

De gemeente wordt in geval van een burenruzie steeds vaker benaderd door één van de partijen. Per geval wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn, zoals inzet van buurtbemiddeling, mediatie en waar mogelijk bestuurlijke maatregelen. Ook de wijkagent speelt een belangrijke rol in de aanpak.

Steeds vaker wordt van burgers gevraagd en verlangd dat zij betrokken zijn bij de omgeving waarin zij wonen, werken of recreëren. Een actieve bijdrage van burgers en samenwerking tussen overheid en burger zorgt voor extra ogen, oren en handen om veiligheidsproblemen vroegtijdig aan te pakken of te voorkomen.

De betrokkenheid van burgers was in 2016 goed te zien in de Whatsapp Buurtpreventiegroepen die zijn opgestart in Haarlem. In Noord, Zuidwest en Schalkwijk zijn meerdere groepen opgestart waarbij het initiatief bij de burgers ligt en waarbij de gemeente faciliteert door middel van het plaatsen van borden. In 2017 wordt uitvoering gegeven aan de Motie 'Veiligheid: ook dat doen we samen' door een plan van aanpak op te stellen waarin bekeken wordt hoe burgers ook betrokken kunnen worden bij de prioritering van de politie en handhaving in hun wijk. In dit kader zijn er stappen ondernomen om burgers meer inspraak te geven en deel uit laten maken van de besluitvorming. Zo is er op het digitale participatieplatform een enquête gehouden, waar burgers de mogelijkheid hebben kregen een top 3 aan te geven van wat de meeste aandacht verdient in hun wijk op het gebied leefbaarheid, veiligheid en handhaving. Daarnaast zijn er voor twee wijken, Meerwijk en Delftwijk, een werksessie en wijkwandeling georganiseerd, waaruit uiteindelijk een burgeradvies is voortgevloeid over de prioritering voor inzet van politie en handhaving.

Zorg & Veiligheid

Goede ondersteuning en zorg is voor kwetsbare burgers, zoals verwarden of dak- en thuislozen, essentieel en draagt daarnaast bij aan een veilig en leefbaar Haarlem. Om goede ondersteuning en zorg tot stand te brengen én de veiligheid en leefbaarheid te behouden, is het nodig dat professionals in het zorg- en sociaal domein goed samenwerken. Naast het tot stand brengen van deze verbinding wordt gewerkt aan specifieke complexe (maatschappelijke) vraagstukken op het snijvlak van zorg en veiligheid.

Hierin spelen de handhavers in de openbare ruimte ook een belangrijke rol. Meerdere malen per dag worden de parkeergarages, met name Raaks, Stationsplein en de Kamp, door handhavers gecontroleerd op de aanwezigheid van dak- en thuislozen. Ook is handhaving alert op dak- en thuislozen die in de buitenlucht slapen. Op het moment dat een dergelijke situatie zich voordoet wordt door handhaving actie ondernomen en stemt handhaving de situatie af met de GGD. Zodoende vindt samenwerking plaats in de uitvoering tussen het zorg- en veiligheidsdomein.

Nazorg Ex-gedetineerden

Met het verbeterde nazorgbeleid willen we dat meer ex-gedetineerde Haarlemmers met –soms complexe– problemen een beter perspectief krijgen. Daarom wordt ervoor gezorgd dat ex-gedetineerden voorzien worden van een aantal basisvoorwaarden zoals een identiteitsbewijs, huisvesting, een inkomen en eventueel schuldsanering en contact met hulpverlening. Door een effectieve aanpak voor alle ex-gedetineerden dringen we de kans op recidive terug waardoor de stad veilig blijft.

4.1.3 Aandachtspunten

Burgers zijn de ogen en oren in de wijk, die ervoor zorgen dat leefbaarheids- en veiligheidsproblemen vroegtijdig kunnen worden gesignaleerd, aangepakt en zelfs voorkomen. Een punt van aandacht is daarom te blijven investeren in burgerparticipatie. De burger zien als partner, ook in de uitvoering is het uitgangspunt.

In de afgelopen *drie jaar* zijn belangrijke verbindingen tot stand gekomen tussen het zorg- en veiligheidsdomein vanuit het besef dat het beschermen van de samenleving en het ondersteunen van mensen met een zorgbehoefte elkaar versterkende perspectieven zijn. De problematiek rondom dit thema is aanzienlijk groot. De versterking in de samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners biedt kansen om de kwetsbare burger te helpen en daarnaast de stad veiliger en leefbaarder te maken.

4.2 Fysieke kwaliteit

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving	Thema: Fysieke kwaliteit
De fysieke kwaliteit van een buurt en/of wijk heeft betrekking op fysieke kenmerken van de woonomgeving: in het bijzonder de inrichting, het onderhoud en beheer van de openbare ruimte. Inbreuk op de fysieke kwaliteit zijn onder meer overlast van hondenpoep, vernielingen, zwerfvuil en andere tekenen van verloedering. Uit de onderstaande analyse komt naar voren dat Haarlemmers minder tevreden zijn over de fysieke kwaliteit van de stad. Zowel het beheer, als de inrichting van de openbare ruimte is sinds 2013 afgenomen. Daarnaast zien we een afname in vernielingen in de stad, maar een toename van overlastmeldingen.	

4.2.1 Beeld

Vernielingen en baldadigheid

Zoals hierboven aangegeven zijn er meerdere aspecten die de fysieke kwaliteit van een buurt en/of wijk kunnen aantasten. In tabel 6 zijn een aantal van deze incidenten weergegeven. In de afgelopen jaren (2013-2017) is er in Haarlem een zeer sterke afname van vernielingen en baldadigheid te zien en zijn de vernielingen van openbare gebouwen van 40 incidenten (2013) gedaald naar 5 incidenten in 2017.

Tabel 6 registraties vernielingen en baldadigheid, bron: politie						
	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Vernieling openbare gebouwen	Politie	40	29	20	17	5
Overige vernieling/baldadigheid	Politie	916	731	637	625	627

Hondenpoep en afval

Het aantal overlastmeldingen van hondenpoep is in de afgelopen vijf jaar (2013-2017) gestegen met 26%. Zo'n 34% van de Haarlemmers geeft aan vaak overlast te ervaren van hondenpoep. Dit percentage is over de afgelopen vijf jaar (2013-2017) ongeveer gelijk gebleven. Daarnaast laat tabel 7 het aantal meldingen van illegaal aangeboden huisvuil zien. Over de jaren heen (2013-2017) zijn het aantal meldingen vrij hoog. Het omnibusonderzoek laat zien dat in de afgelopen vijf jaar (2013-2017) meer mensen overlast ervaren van afval/vuil op straat; in 2013 gaf 31% aan overlast te ervaren en in 2017 is dit percentage opgelopen tot 39%.

Tabel 7 registraties hondenpoep, afval en overlastbeleving						
	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Meldingen overlast hondenpoep	Gemeente	186	277	219	230	234
Meldingen Illegaal aangeboden huisvuil	Gemeente	971	601	717	912	950*
Percentage Haarlemmers dat ...						
Aangeeft vaak overlast te ervaren van hondenpoep	Omnibus	35%	32%	36%	36%	34%
Aangeeft vaak overlast te ervaren van afval/vuil op straat	Omnibus	31%	28%	40%	40%	39%
Aangeeft dat gemeente en politie meer aandacht moet hebben voor overlast van						
Hondenpoep	Omnibus	39%	33%	37%	30%	28%
Afval/vuil op straat	Omnibus	38%	37%	44%	42%	40%

* verandering in het registratiesysteem; aantal meldingen van 2017 = meldingen Gemeente + meldingen Spaarnelanden

Inrichting en onderhoud openbare ruimte

Haarlem groeit. De stad krijgt steeds meer bezoek van toeristen en ook het inwonersaantal stijgt. Een logisch gevolg is dat steeds meer mensen gebruik maken van de openbare ruimte waardoor een extra druk komt te staan op de inrichting en het onderhoud. Tabel 8 laat zien dat ongeveer de helft van de Haarlemmers (zeer) tevreden is over de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte. Echter zien we de tevredenheid in 2017, in vergelijking met 2013 dalen. Zo vinden minder mensen dat de buurt erop vooruit is gegaan, zijn minder mensen tevreden over het onderhoud van de openbare ruimte en zijn mensen minder tevreden over de inrichting van de openbare ruimte. Deze uitkomsten van Omnibusonderzoek (2013-2017) worden bevestigd door de politie. Zij geven aan dat het lang duurt voordat meldingen worden opgepakt en het onderhoud van de openbare ruimte de afgelopen jaren is afgenomen. Voorbeelden als losse/kapotte stoeptegels, overhangend

groen en kapotte lantaarnpalen worden hierbij aangehaald. Deels is de afname van de fysieke kwaliteit van de openbare ruimte te verklaren door de in 2013 doorgevoerde bezuinigingen op het dagelijks onderhoud van parken, pleinen en wegen. De bezuinigingen zijn begin 2018 ongedaan gemaakt. De verwachting van afdeling Beheer Beleid Openbare Ruimte (BBOR) is dan ook dat de fysieke kwaliteit van de stad de komende jaren weer toe zal nemen.

Aangegeven wordt dat de afname van de fysieke kwaliteit (met name onderhoud) gevolgen heeft voor zowel de subjectieve als de objectieve veiligheid. Dit verband wordt in de wetenschap ook wel aangegeven als het 'broken-window-effect' waarbij wordt gesteld dat omgevingen die reeds vervuild zijn, meer vuil en andere vormen van criminaliteit aantrekken. De theorie stelt dat het onderhouden van de fysieke kwaliteit een preventief effect heeft ten aanzien van overlast en criminaliteit.

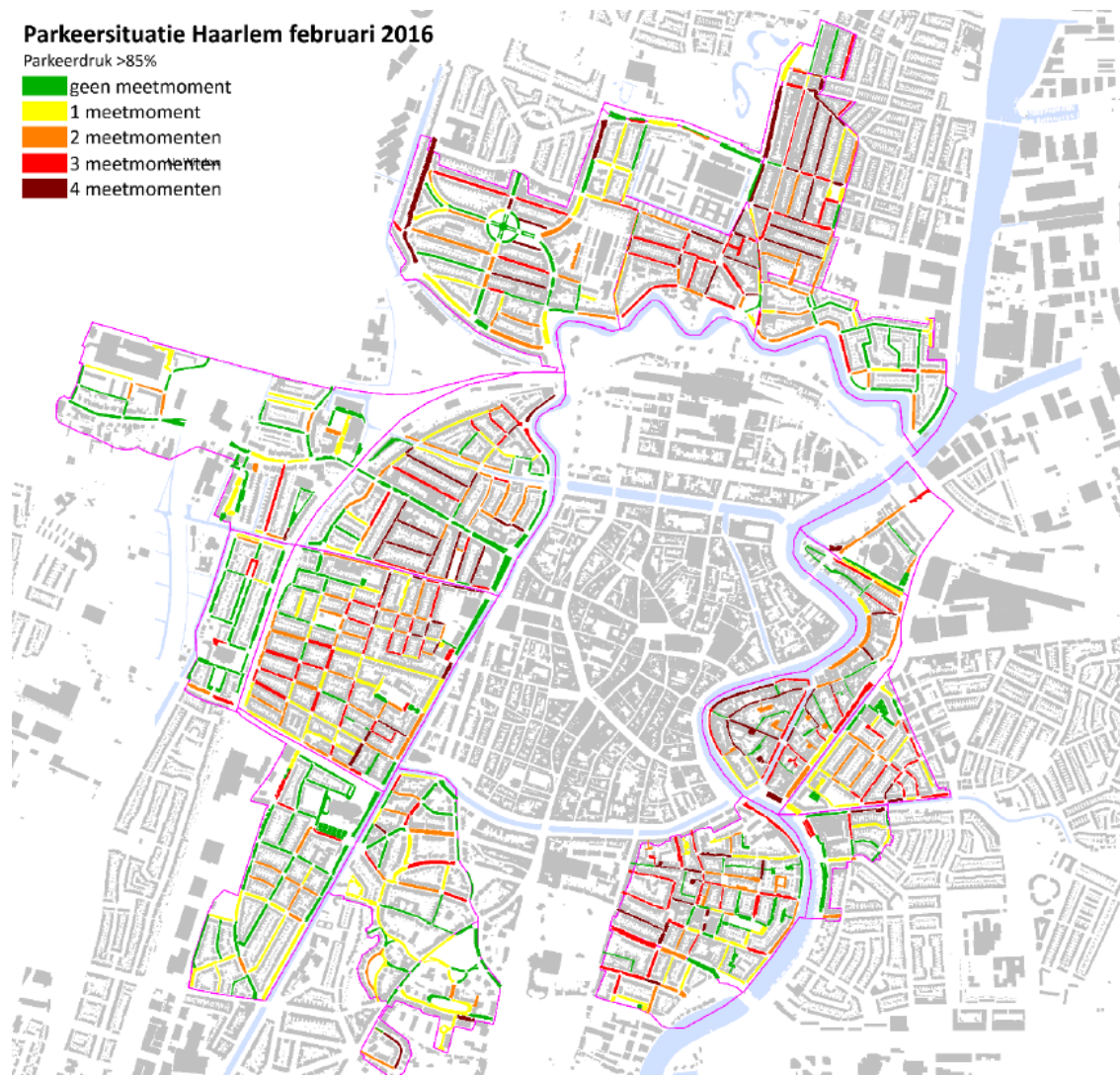
Tabel 8 overlast openbare ruimte						
	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Algemeen: kwaliteit, onderhoud, inrichting						
% Haarlemmers dat denkt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan	Omnibus	19%	17%	19%	18%	15%
% Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in de wijk (bestrating, openbare verlichting, banken, afvalbakken)	Omnibus	48%	46%	44%	42%	44%
% Haarlemmers dat (Zeer) tevreden is over de inrichting van de openbare ruimte in hun wijk	Omnibus	58%	57%	57%	55%	55%
Fietsenoverlast						
Meldingen Overlast fietsen (hinderlijk, lang gestald of wrak)	Gemeente	-	654	610	720	769
Aantal verwijderde fietsen	Paswerk	-	1697	1605	8160	6655
Parkeeroverlast						
Meldingen parkeeroverlast	Gemeente	1875	1330	1704	1423	2235
Percentage Haarlemmers dat vindt dat parkeeroverlast vaak voorkomt	Omnibus	31%	29%	32%	31%	34%

Fietsenoverlast

Burgers melden vaker overlast van fietsen. Deze staan hinderlijk geparkeerd, te lang gestald of zijn in dusdanige staat dat er niet meer op gereden kan worden en aangemerkt worden als wrakken/weesfietsen. Tabel 8 geeft het aantal overlastmeldingen weer. In de afgelopen vijf jaar (2013-2017) is het aantal meldingen van fietsenoverlast met 18% gestegen. De meeste overlast is afkomstig van het centrum, maar ook in andere winkelgebieden wordt fietsenoverlast ervaren. Ten gevolge van deze overlast heeft de gemeente in 2016 de aanpak rondom het verwijderen van hinderlijk gestalde fietsen geïntensiveerd. Met name op het stationsplein zijn veel fietsen verwijderd. In de bovenstaande tabel is te zien dat er in 2016 vijf keer zo veel fietsen zijn verwijderd uit de stad ten opzichte van het jaar ervoor.

Parkeeroverlast

In tabel 8 is te zien dat zowel het aantal meldingen van parkeeroverlast als het percentage Haarlemmers dat parkeeroverlast ervaart stijgt. In opdracht van gemeente Haarlem heeft het onderzoeksbureau Trajan in 2015 en 2016 onderzoek gedaan naar de parkeerdruk in Haarlem. De gemeten parkeerdruk in zone C (zie figuur 2) varieert per moment, maar is over het algemeen erg hoog. In de verkeerskunde wordt een gemiddelde acceptabele bezettingsgraad van 85% aangehouden. Wordt dit overschreden dan treedt er zoekverkeer op en wordt het parkeerareaal als te vol ervaren. De bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid van het gebied komen dan onder druk te staan. In Haarlem wordt 's nachts de hoogste parkeerdruk gemeten, gemiddeld 92,6%. In de middagen ligt de parkeerdruk gemiddeld lager: op dinsdag gemiddeld 63% en op zaterdagmiddag 74%. De koopavond (donderdagavond) ligt met 82% tussen deze momenten en de nacht in. Op het piekmoment (dinsdagnacht) is de parkeerdruk vooral in zone C noord hoog: 98%. De andere zones hebben een iets lagere uitkomst; Zuid 94%; Oost 94 % en West 88%. Op de afbeelding hieronder is de parkeersituatie tijdens diverse metingen in februari 2016 te zien. Te zien is dat het kaartje relatief roodgekleurd is; dit betekent dat op minimaal drie meetmomenten de parkeerdruk de acceptabele bezettingsgraad heeft overschreden. De gemeente is momenteel intensief het parkeerbeleid aan het moderniseren. De parkeerbelastingen die de gemeente Haarlem heft, hebben een regulerend karakter met als doel het parkeergedrag van automobilisten te beïnvloeden.

Figuur 2. Parkeeroverlast

4.2.2 Aanpak

Handhaving van de openbare ruimte

Om Haarlem veilig en leefbaar te houden, speelt handhaving een belangrijke rol. Handhaving gebeurt voor en met bewoners en ondernemers in de stad. Hierbij wordt zo veel mogelijk gebruikt gemaakt van informatie-gestuurd handhaven. Dit houdt in dat de handhavingsinzet wordt bepaald op basis van informatie uit verschillende bronnen. Zo krijgt de gemeente overlastmeldingen binnen, zijn er politieregistraties, waarnemingen en interventies van de handhavers op straat en is er overige informatie die op enige manier ter kennis komt van de gemeente. Door het combineren van diverse bronnen wordt er meer betekenis gegeven aan informatie. Hierdoor kan, naast repressieve inzet, ook steeds meer preventieve inzet plaatsvinden. De regierol wordt beter uitgevoerd doordat veiligheidsproblemen vroegtijdig gesignaleerd worden. Daarnaast biedt het informatie-gestuurd handhaven de mogelijkheid tot effectievere en efficiëntere inzet. Er kan worden ingezet op de tijd en locatie waarop dat op dat moment het hardste nodig is.

Handhavers werken niet alleen overdag, maar ook 's avonds, 's nachts en in het weekend. Sinds 2016 heeft iedere integrale handhaver zijn eigen aandachtswijk. Een deel van de tijd wordt in die wijk besteed. Het is de taak van de wijkhandhaver om goed te luisteren naar wat bewoners in de wijk waarnemen. Die informatie gebruikt de handhaver om met gerichte handhavingsactiviteiten eventuele overlast terug te dringen en de leefbaarheid in het gebied te vergroten. De handhavers zijn aanspreekbaar voor mensen uit de buurt en

kunnen zaken direct oppakken die voor bewoners van belang zijn. De integrale handhavers werken op basis van vooraf vastgestelde prioriteiten en koppelen hun acties en bevindingen terug, ten behoeve van de handhaving. De informatie uit de stad en van partners dient om de inzet van handhaving op gebied van uitvoering en beleid te bepalen en te verbeteren.

Parkeerhandhaving

De parkeerhandhavers houden de parkeeroverlast in de stad beheersbaar, zodat de verkeersveiligheid en bereikbaarheid, ook van hulpdiensten, op peil blijft. Zij controleren op allerlei vormen van parkeeroverlast (parkeren op de stoep, doorgaande weg, dubbel parkeren, parkeren op invalideplek zonder invalidekaart etc.). Naast de reguliere controles op parkeeroverlast wordt er extra gecontroleerd en gehandhaafd op hotspots zoals sportparken. In de ochtenduren is er in de gebieden rond basisscholen vaak sprake van parkeeroverlast. Hier wordt vanuit handhaving strikt op toegezien en waar nodig gehandhaafd. Daarnaast vindt er parkeerhandhaving plaats middels het gebruik van de scanauto. De scanauto rijdt dagelijks door de stad en maakt al rijdend foto's van kentekens van geparkeerde auto's. De foto's worden automatisch doorgestuurd naar een computer die controleert of ze wel aangemeld zijn voor het betaald parkeren. Een handhaver wordt vervolgens naar de niet-aangemelde auto gestuurd en handelt de sanctionering verder af.

Het programma Modernisering Parkeren biedt een kans om de parkeerdruk in de stad onder controle te houden. De eerste maatregelen zijn ondertussen uitgevoerd, waaronder de fiscalisering van zone C (ring rondom het centrum). De overige maatregelen zijn de komende jaren aan de beurt.

Afval

Momenteel wordt er in samenwerking met Spaarnelanden gehoor gegeven aan de problematiek rondom overlast van afval. Hierbij wordt wijk- en informatieverstrekking gewerkt. Zodoende worden onderling hotspots besproken, overlast geïdentificeerd en dit wordt meegenomen in de dagelijkse werkzaamheden. Vijf dagdelen per week gaat een handhaver mee met Spaarnelanden om de handhaving, op aangetroffen illegaal geplaatst afval door Spaarnelanden, te intensiveren. Tevens worden de hotspots van overlast meegenomen in de dagelijkse wijk-surveillance van handhavers. Bovendien is er in de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in de samenwerking met Spaarnelanden.

Hondenpoep

Uit het Omnibusonderzoek is gebleken dat 39% van de burgers in 2013 vond dat de gemeente meer moest doen aan de overlast van hondenpoep. In de afgelopen jaren is er hard gewerkt om de overlast te beperken en is de aanpak rondom hondenpoepoverlast geïntensiveerd. Door informatie-gestuurd handhaven zijn 'hotspots' en 'hot-times' geïdentificeerd. In de dagelijkse surveillance nemen de (wijk)handhavers de hotspots mee. Tevens worden er vanuit handhaving extra controles (soms ook in burger en in extra vroege diensten) uitgevoerd om op de 'hot-times' de hotspots te controleren. Hoewel het overlastprobleem nog niet is opgelost, werpt de geïntensiverende aanpak zijn vruchten af. Waar in 2013 nog 39% van de Haarlemmers van mening is dat de gemeente meer moest doen aan de overlast van hondenpoep, daalt dit percentage in 2017 naar 28%.

4.2.3 Aandachtspunten

Haarlemmers zijn minder tevreden over de fysieke kwaliteit van de stad. Zowel het beheer als de inrichting van de openbare ruimte is sinds 2013 afgenomen. Ondanks de geïntensiverende inzet en het informatie-gestuurd handhaven, blijft overlast gerelateerd aan de hoge parkeerdruk, fietsenoverlast, hondenpoep en illegaal geplaatst afval aanhouden. Deze aspecten leggen een druk op het gevoel van veiligheid, en de mate waarin mensen hun eigen buurt als prettig ervaren.

4.3 Objectieve veiligheid

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving	Thema: Objectieve veiligheid
Bij objectieve veiligheid gaat het om de geregistreerde vormen van overlast en criminaliteit die zich in de alledaagse woon- en leefomgeving van bewoners kunnen voordoen. Het betreft zowel veel voorkomende als 'high impact'-criminaliteit (HIC). Uit onderstaande analyse komt naar voren dat het aantal registraties van klassieke criminaliteit (o.a. diefstal, inbraak) in de afgelopen jaren flink is gedaald. Zo zijn grote afnames zichtbaar in het aantal woninginbraken, mishandelingen en straatroven.	

4.3.1 Beeld

In de afgelopen vijf jaar (2013-2017) is het totale aantal HIC's, geweldsdelicten en prioritaire delicten in Haarlem sterk afgenomen. Deels is dit geen autonome ontwikkeling, maar een trend die landelijk zichtbaar is. Het aantal HIC's daalt in 2017 (t.o.v.) 2013 met 48%. Plekken waar regelmatig geweldsdelicten plaatsvinden zijn het centrum van Haarlem en de Wilhelminastraat waar de daklozenopvang is gevestigd. De voornaamste oorzaak in het centrum is de daar aanwezige horeca. Veel meldingen betreffen mishandelingen.

Onder tabel 9 worden een aantal opvallende ontwikkelingen nader toegelicht.

Tabel 9 incidenten/misdrijven, bron: politie						
		2013	2014	2015	2016	2017
HIC's	Inbraak woning	896	773	643	452	467
	Overvallen	20	16	8	12	14
	Straatroof	55	44	32	25	22
	Totaal: HIC's	971	833	683	489	503
Geweldsdelicten	Openlijk geweld	66	48	53	56	58
	Bedreiging	337	306	295	241	207
	Mishandeling	488	487	410	440	387
	Totaal: overige geweldsdelicten	891	841	758	737	652
Prioritaire delicten	Inbraak bedrijf	287	221	281	196	141
	Diefstal uit auto	800	837	855	783	581
	Diefstal van motor/scooter	27	31	43	29	24
	Diefstal van auto	133	133	130	102	180
	Autobrand (brandstichting)	41	33	25	54	33
	Diefstal van fietsen	1358	1237	1292	1414	922
	Diefstal van brom- en snorfietsen	378	278	318	220	164
	Winkeldiefstal	497	538	559	561	405
	Zakkenrollerij	506	398	259	240	162
	Rijden onder invloed	279	235	248	241	250
	Vernieling openbare gebouwen	40	29	20	17	5
	Overige vernieling/baldadigheid	916	731	637	625	627
	Totaal: overige prioritaire delicten	5221	4668	4642	4428	3461

Woninginbraken

Te zien is dat het aantal woninginbraken fors gedaald is van 896 in 2013 naar 467 inbraken in 2017. In 2017 hebben veel inbraken plaats gevonden in het centrum en in Molenwijk. Het vermoeden is dat het merendeel van de woninginbraken in Molenwijk wordt gepleegd door opererende dadergroepen die in enkele dagen een reeks inbraken plegen in een bepaald gebied (zgn. mobiel banditisme). In het centrum wordt relatief vaak ingebroken in appartementencomplexen (portiekwoningen).

Verschillende veiligheidspartners vermoeden dat er een verschuiving gaande is van woninginbraken naar meer 'verborgen' vormen van criminaliteit. Voor criminelen is dit aantrekkelijk omdat de pakkans lager ligt en de winst vaak hoger is.

Diefstal van auto

In 2014 en 2015 ligt het aantal autodiefstallen rond de 130 per jaar. Na een daling in 2016 (102 diefstallen) stijgt vervolgens het aantal autodiefstallen in 2017 naar 180 autodiefstallen per jaar. Het gaat om diefstallen van uiteenlopende merken, modellen en type voertuigen. Ook de tijdstippen en locaties van de diefstallen

lopen uiteen. Vervolgens is in het eerste half jaar van 2018 weer een flinke daling zichtbaar in het aantal autodiefstallen. In vergelijking met het eerste half jaar van 2017 vinden er in het eerste half jaar van 2018 58% minder autodiefstallen plaats.

Autobranden

Sinds 2016 is er een toename zichtbaar in het aantal autobranden. De toename stagneert in 2017, maar zet vervolgens door in het eerste kwartaal van 2018. De toename is lastig te verklaren gezien er geen specifieke werkwijze is en er geen duidelijke hotspots zijn.

Diefstal fiets

Tussen 2014 en 2016 is een toename zichtbaar van het aantal geregistreerde fietsendiefstallen. Naast een daadwerkelijke toename is dit vermoedelijk ook deels toe te schrijven aan de intensivering van fietshandhaving in de stad waarbij hinderlijk gestalde fietsen, middels een bestuursdwang procedure, verwijderd worden. Vermoedelijk hebben eigenaren aangifte van diefstal gedaan, terwijl hun fiets is verwijderd door de gemeente. Op de website van de politie waar digitale aangiftes worden gedaan van fietsendiefstal is pas later (na de intensivering van het fietsenbeleid) aangegeven dat fietsen mogelijk in het gemeentelijk fietsendepot zijn gestald. Een groot aantal (mogelijk onjuiste) aangiftes is in 2017 op deze manier "voorkomen".

Zakkenrollerij

Zakkenrollerij is in de afgelopen jaren (2013-2017) met 68% gedaald. De politie geeft aan dat Haarlem minder last heeft van georganiseerde Oost-Europese bendes die zich schuldig maken aan zakkenrollerij. Tevens geeft de politie aan dat de zichtbaarheid van handhaving is vergroot waardoor criminele bendes sneller geneigd zijn om Haarlem te mijden.

4.3.2 Aanpak

In samenwerking met politie, woningcorporaties, OM, wijkraden en andere betrokken werkt de gemeente aan het terugdringen van de High Impact Crimes. Er worden preventieve, repressieve en fysieke maatregelen genomen om deze misdaden in Haarlem effectief aan te pakken. De maatregelen betreffen o.a.: De opsporing van de daders, dagelijkse intensieve politieursurveillances op hotspots, gerichte integrale controles tijdens de Donkere Dagen, de uitvoering van de persoonsgerichte aanpak van de top HIC en de criminele jeugdgroep, het buurtautoproject dat huis aan huis woninginbraakpreventie-adviezen geeft, de Haarlemse woninginbraakpreventiecampagne in samenwerking met het ministerie van Justitie en Veiligheid, implementatie van het Digitaal Opkoopregister (DOR), gebruik van burgernet, fysieke maatregelen zoals het afsluiten van achterpaden door woningcorporaties, het snoeien van bosschages en het verbeteren van verlichting. Samen met politie en woningcorporaties zijn er informatiebijeenkomsten over woninginbraakpreventie georganiseerd voor bewoners. Buurtbeheerders van de woningcorporaties hebben een politietraining gekregen: "Hoe signaleer je inbraakgevoelige situaties?" Sociale huurwoningen zijn met een financiële bijdrage van het ministerie van Justitie en Veiligheid aangepast waardoor de inbraakgevoeligheid is afgenomen. Whatsapp-preventie groepen worden door de politie en de gemeente ondersteund middels voorlichting en eventuele borden in de openbare ruimte die aangeven dat er een whatsappgroep actief is.

Daarnaast draagt de dagelijkse aanwezigheid van de handhavers in de stad bij aan een signaleringsfunctie met betrekking tot overlast en criminaliteit.

4.3.3 Aandachtspunten

High Impact Crimes zijn ingrijpende delicten die vaak grote gevolgen hebben voor het veiligheidsgevoel van een slachtoffer en zijn/haar omgeving. Iedere inbraak, overval of straatroof is er één te veel. De continuering van de aanpak, zodat het aantal HIC's de komende jaren nog verder afneemt, is daarom belangrijk.

4.4 Subjectieve veiligheid

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving	Thema: Subjectieve veiligheid
Subjectieve veiligheid is het veiligheidsgevoel van bewoners in hun eigen omgeving: hoe vaak voelt men zich onveilig, welk rapportcijfer geeft men de veiligheid van de buurt? Onderstaande analyse laat zien dat het grootste deel van de Haarlemmers zich (heel) veilig voelt in Haarlem.	

4.4.1 Beeld

In onderstaande tabel (tabel 10) is de veiligheidsbeleving van Haarlemmers weergegeven. Te zien is dat 80% van de Haarlemmers Haarlem een (zeer) veilige stad vindt in 2017 en zich in eigen woonbuurt zeer veilig voelt. Dit percentage is de afgelopen vier jaar stabiel gebleven, fluctuerend tussen 80 en 81%.

Tabel 10 Veiligheidsbeleving, bron: Omnibusonderzoek					
	2013	2014	2015	2016	2017
% Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt	75%	81%	80%	81%	80%
% Haarlemmers dat aangeeft dat de binnenstad (zeer) veilig is	68%	74%	74%	75%	75%
% Haarlemmers dat zich in eigen woonbuurt (zeer) veilig voelt	79%	81%	80%	80%	80%
% Haarlemmers dat aangeeft in het dagelijks leven beperkt te worden vanwege onveiligheid op straat	11%	9%	10%	11%	9%
% Haarlemmers dat 's avonds liever thuisblijft vanwege gevoelens van onveiligheid	14%	13%	12%	13%	12%

In Tabel 11 wordt de veiligheidsbeleving in 2017 per stadsdeel weergegeven. Het Omnibusonderzoek laat zien dat men zich in Oost en Schalkwijk minder veilig voelt dan in de andere stadsdelen. Echter, als het veiligheidsgevoel van de bewoners van Schalkwijk over de jaren heen (2013-2017) wordt vergeleken, is te zien dat meer bewoners van Schalkwijk (+8%) Haarlem een veilige stad zijn gaan vinden.¹ Ook geven, in vergelijking met 2013, meer bewoners van Schalkwijk in 2017 aan dat zij zich veilig voelen in eigen woonbuurt (+5%).²

Tabel 11 Veiligheidsbeleving per stadsdeel in 2017, bron: Omnibusonderzoek					
	Noord	Oost	Schalkwijk	Centrum	Zuidwest
% Haarlemmers dat eigen woonbuurt als veilig beoordeelt	87%	69%	64%	83%	88%
% Haarlemmers dat aangeeft in het dagelijks leven beperkt te worden vanwege onveiligheid op straat	6%	13%	17%	10%	4%
% Haarlemmers dat 's avonds liever thuisblijft	8%	16%	23%	7%	7%

In onderstaande tabel zijn een aantal indicatoren opgenomen uit het Omnibusonderzoek die aangeven hoe Haarlemmers de aandacht voor en aanpak van veiligheid in de stad beleven. Men is ten opzichte van een aantal jaar geleden meer tevreden over de bereikbaarheid van de gemeente en vindt dat er beter op meldingen wordt gereageerd.

Tabel 12 Beleving aanpak veiligheid, bron: Omnibusonderzoek 2013-2017					
	2013	2014	2015	2016	2017
% dat vindt dat de gemeente aandacht heeft voor verbeteren van leefbaarheid/veiligheid in de buurt	50%	48%	46%	48%	49%
Percentage dat vindt dat gemeente de buurt betreft bij aanpak van leefbaarheid/veiligheid in de buurt	32%	32%	33%	35%	34%
Percentage dat vindt dat gemeente reageert op meldingen/klachten over onveiligheid/overlast in de buurt	39%	42%	43%	44%	43%
Percentage dat vindt dat gemeente bereikbaar is voor meldingen/klachten onveiligheid/overlast in de buurt	57%	43%	62%	60%	61%

¹ Uitkomst Omnibus 2013: Percentage inwoners van Schalkwijk dat Haarlem in 2013 een (zeer) veilige stad vindt: 67%

² Uitkomst Omnibus 2013: Percentage inwoners van Schalkwijk dat eigen woonbuurt in 2013 als veilig beoordeelt: 59%

4.4.2 Aanpak

Veel mensen denken dat er een rechtstreeks verband is tussen het onveiligheidsgevoel van mensen en een hoog criminaliteitsniveau. Hoewel het zeker een factor is, is het niet het hele verhaal. Want bij eenzelfde criminaliteitsniveau voelt de ene persoon zich wel en de andere persoon zich niet veilig. Of in de ene buurt wel en in de andere buurt niet. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) stelt dat veiligheidsbeleving afhankelijk is van verschillende aspecten, zoals: slachtofferschap, ervaren kwetsbaarheid, sociale kwaliteit, fysieke kwaliteit, het optreden van de overheid en de media.

Dat Haarlemmers zich heel veilig voelen ligt dus niet alleen aan de objectieve veiligheid in de stad. Reeds besproken thema's zoals de sociale kwaliteit, fysieke kwaliteit, het optreden van de gemeente en de mate waarin de burger betrokken wordt bij de aanpak en uitvoering spelen een belangrijke rol in de veiligheidsbeleving. De inzet op deze thema's komt de veiligheidsbeleving ten goede.

4.3.3 Aandachtspunten

Veiligheidsbeleving bestaat bij de meeste mensen uit allerlei verschillende gedachten, gevoelens en emoties, die ook nog eens op heel verschillende onderwerpen betrekking kunnen hebben. Inzet op elk van deze onderwerpen is van belang om de veiligheidsbeleving te beïnvloeden dan wel te verbeteren.

5. Veiligheidsveld II: Bedrijvigheid en veiligheid

Het veiligheidsveld 'Bedrijvigheid en Veiligheid' richt zich op een samenleving waarin ondernemers hun bedrijfsvoering onbelemmerd kunnen uitvoeren, zonder dat ze daarbij gehinderd worden door criminaliteit en onveiligheid.

Het veiligheidsveld bestaat uit vier thema's, namelijk:

1. Veilige winkelgebied
2. Veilige bedrijventerreinen
3. Veilig uitgaan
4. Veilige evenementen

5.4 Veilig winkelgebied

Veiligheidsveld 2: Bedrijvigheid en veiligheid	Thema: veilig winkelgebied
In winkelgebieden kunnen zich verschillende vormen van criminaliteit en overlast voordoen. Het gaat bijvoorbeeld om winkeldiefstal, zakkenrollerij en overvallen maar ook om jongerenoverlast, vernielingen, fietsenoverlast en bromfietsen die rijden in voetgangersgebied en de mate van brandveiligheid van de winkelpanden. De onderstaande analyse laat zien dat de winkelgebieden over de afgelopen vijf jaar (2013-2017) veiliger geworden zijn; zo neemt het aantal fietsendiefstallen, overvallen en registraties van zakkenrollerij af. De voornaamste overlast wordt ervaren van afval, fietsen en scooters in de voetgangersgebieden en hinderlijk gestalde fietsen.	

5.1.1 Beeld

In Haarlem bevinden zich zes grote winkelgebieden, namelijk: de binnenstad, Winkelcentrum Schalkwijk, de Amsterdamstraat, de Generaal Cronjéstraat, Prinses Beatrixplein en het Marsmanplein. Deze winkelgebieden liggen verspreid over de stad en kennen elk hun eigen veiligheidsissues. Over het algemeen is er een positieve ontwikkeling op gebied van veiligheid in de winkelgebieden zichtbaar, mede als gevolg van samenwerkingsverbanden Samen Veilig Ondernemen en Keurmerk Veilig Ondernemen. In tabel 1 zijn diverse incidenten en misdrijven opgenomen die zich kunnen voordoen in winkelgebied. Dit laat een positief beeld zien van de veiligheid in winkelgebieden. Het aantal winkeldiefstallen, overvallen en registraties van zakkenrollerij neemt af. Tevens is de overlast van straatmuzikanten door de jaren heen (2013-2017) flink gedaald. Bovendien is het aantal winkelbranden in Haarlem afgenomen; in 2013 is de brandweer elf keer uitgerukt, in 2017 was dit zevenmaal.

Tabel 1 incidenten/misdrijven, bron: politie & gemeente						
Indicator	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Winkeldiefstal	Politie	497	538	559	561	436
Zakkenrollerij	Politie	506	398	259	240	162
Overvallen (niet alleen winkel)	Politie	20	16	8	12	14
Overlast muzikanten	Gemeente	141	31	26	10	4
Aantal branden in winkel	VRK	11	7	5	5	7

Centrum (binnenstad)

Het aantal winkeldiefstallen, zakkenrollen en overvallen laat een dalende lijn zien, ook in de binnenstad. Ook het samenwerkingsverband Samen Veilig Ondernemen (SVO) is te spreken over de huidige situatie in de binnenstad. Het SVO geeft aan dat de veiligheid in de binnenstad de laatste jaren is toegenomen en dat er minder zakkenrollers, overvallers en mensen met verkeerde bedoelingen rondlopen in het centrum. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn de vergrote aanwezigheid van politie (ook in burger) en handhaving in de stad, minder cash in winkels, het verbod op geprepareerde tassen in winkels en een betere beveiliging in de winkel, zoals camera's en beveiliging. Daarnaast wordt een mogelijke verklaring gezocht in het feit dat er minder sprake is van georganiseerde Oost-Europese bendes die door Nederland trekken, naar aanleiding van een aantal landelijke aanhoudingen. Bovendien is er steeds meer sprake van bewustwording onder de ondernemers.

Een onderwerp dat erg leeft en voor irritatie zorgt in de binnenstad, is de overlast van fietsen en scooters in de voetgangersgebieden, zowel onder de ondernemers als onder het winkelend publiek. Een winkelstraat, zoals de Gierstraat, poogt al jaren samen met de gemeente een passende oplossing hiervoor te vinden. Een andere hardnekkige kwestie die speelt, is het stallen van de fietsen. Winkelend publiek stalt hun fiets het liefst zo dicht mogelijk bij de winkel en het is een uitdaging om hen te motiveren gebruik te maken van de gratis en bewaakte fietsenstallingen.

Daarnaast speelt ook de kwestie van afval en zwerfvuil. Ondernemers (winkel en horeca) en bewoners plaatsen niet altijd, volgens afspraak, afval in de ondergrondse vuilcontainers en maken ook niet altijd de optimale contractafspraken met een afvalinzamelingsbedrijf. Bijplaatsingen naast containers is een vervelend gevolg en leidt tot zwerfvuil en irritatie.

Noord

Stadsdeel Noord bezit twee winkelgebieden, namelijk: De Generaal Cronjéstraat en het Marsmanplein. Het Winkelcentrum op het Marsmanplein ondervindt enige overlast van fietsers en bromfietzers in het voetvangersgebied, hinderlijk geparkeerde fietsen, diefstal van fietsen en overlast van (kleine) groepen jongeren. In het winkelgebied op de Generaal Cronjéstraat vindt zeer zelden sociale overlast plaats. Dit winkelcentrum ervaart eerder een fysieke vorm van overlast, zoals fietswrakken, foutgeparkeerde fietsen op de stoep en verkeerd aangeboden afval. Beide winkelcentra melden een relatief hoog aantal winkeldiefstallen in vergelijking met de andere winkelcentra in de stad. Vermoedelijk komt dit grotendeels doordat de aangiftebereidheid onder de ondernemers in Noord hoog is.

Schalkwijk

In het winkelcentrum Schalkwijk zijn positieve ontwikkelingen gaande. De jeugdoverlast in het winkelcentrum daalt. Dit komt mede doordat de particuliere beveiliging in het winkelcentrum het gesprek aan gaat met de jongeren en ze naar andere plekken doorverwijst. Het winkelcentrum heeft te maken met vrij veel leegstand. Zowel Triple Threat als de Wereldmuziekschool hebben een locatie toebedeeld gekregen om het winkelcentrum levendiger te maken en publiek aan te trekken. Behalve het winkelcentrum Schalkwijk zijn er nog een aantal andere kleinere winkelgebiedjes in Schalkwijk. Namelijk: Belgiëlaan, Italiëlaan, Molenburg en Floris van Adrichemlaan. Deze locaties zijn aantrekkelijk voor jeugd en vragen de nodige aandacht in de aanpak van jeugdoverlast.

Oost

In de afgelopen jaren werd op het Beatrixplein afval veelal verkeerd aangeboden. Doordat de locatie nu mee wordt genomen in de afvalrondes en door de wijkhandhaver, daalt de afvaloverlast. Daarnaast vindt er enige verkeersoverlast van scooters en fietsen plaats op de stoepen. Andere winkelgebieden in Oost, zijn de Amsterdamstraat en het van Zeggelenplein. Wat opvalt is dat er weinig klachten van ondernemers zijn en dat er weinig aangiften van bijvoorbeeld winkeldiefstal zijn.

5.1.2 Aanpak

In Haarlem zijn zes winkelgebieden aangesloten bij het samenwerkingsverband Samen Veilig Ondernemen (SVO): de binnenstad, het Marsmanplein, het Prinses Beatrixplein, Winkelcentrum Schalkwijk, bedrijventerrein Waarderpolder en de Generaal Cronjéstraat. In dit samenwerkingsverband werken gemeente, politie, brandweer, ondernemers en het Regionaal Platform Criminaliteitsbeheersing (RPC) aan de bestrijding van overlast en criminaliteit in winkelgebieden en bedrijventerrein. Ruimte voor verbetering binnen het SVO zit in het betrekken van de individuele ondernemers bij de activiteiten van de SVO.

Handhaving

Handhaving zet zich dagelijks in voor het tegengaan van overlast door (brom)fietsen, auto's en scooters in voetgangersgebieden. De betrokkenen wordt aangesproken op zijn of haar gedrag als wordt geconstateerd dat diegene rijdt waar dit niet is toegestaan. Hier kan ook een officiële waarschuwing of een boete op volgen.

Op basis van meldingen/klachten en op verzoek van partners zoals wijkraden, politie en de woningbouwvereniging worden hinderlijke fietsen, weesfietsen en wrakken in en rondom winkelcentra op een dagelijkse basis gelabeld. Op het moment dat de fiets niet wordt weggehaald door de eigenaar wordt deze verwijderd. De aanpak is in de afgelopen jaren geïntensiveerd; er worden steeds meer weesfietsen, hinderlijke fietsen en fietswrakken uit de winkelgebieden verwijderd.

5.1.3 Aandachtspunten

Uit de analyse komen twee aandachtspunten naar voren. Ten eerste neemt de fietsenoverlast toe in winkelgebieden. Ondernemers, bezoekers en bewoners hebben zowel last van rijdend verkeer in de voetgangersgebieden als hinderlijk geparkeerde (wees)fietsen. Ten tweede blijft het actief betrekken van de individuele ondernemers binnen de activiteiten van het SVO een belangrijk aandachtspunt. Het verenigen van winkeliers in straatverenigingen heeft hier wel deels aan bijgedragen, maar nog altijd kan er op dit gebied winst worden geboekt.

5.2 Veilige bedrijventerreinen

Veiligheidsveld 2: Bedrijvigheid en veiligheid	Thema: veilige bedrijventerreinen
De onderstaande analyse richt zich op de veiligheid op het bedrijventerrein Waarderpolder. Onveiligheid op bedrijventerreinen kent diverse vormen zoals diefstallen, onrechtmatige bewoning, drugsdelicten en sociale overlast. Uit onderstaande analyse blijkt het aantal incidenten en misdrijven in de Waarderpolder afneemt. Diefstallen uit auto's is het meest voorkomende delict. Daarnaast is onrechtmatige bewoning ook een thema dat speelt.	

5.2.1 Beeld

Haarlem beschikt over één groot bedrijventerrein en dat is de Waarderpolder. Op dit bedrijventerrein is een divers pallet aan bedrijven gevestigd.

Incidenten

In tabel 2 is een aantal incidenten weergegeven dat betrekking heeft op de veiligheid in de Waarderpolder. Er is te zien dat een aantal incidenten afneemt, zoals diefstallen uit bedrijven en vernielingen van of aan auto's. Het aantal registraties van diefstal uit auto's blijft relatief hoog. In 2014 zijn er 94 diefstallen uit auto's gepleegd. Dit aantal neemt in 2015 af, stijgt wederom in 2016 en daalt in 2017 naar 65 diefstallen.

Tabel 2 Incidenten/misdrijven bedrijventerrein Waarderpolder, bron: politie				
	Jaar			
	2014	2015	2016	2017
Diefstal uit/vanaf personenauto	94	67	74	65
Diefstal uit/inbraak bedrijf	34	38	29	17
Vernieling van/aan auto	35	15	17	11
Overlast dak- en thuislozen	18	28	36	43
Aantal ontmantelde hennepwekerijen	2	3	5	3

Overlast

In bovenstaande tabel is te zien dat de overlast van dak- en thuislozen vanaf 2014 gestaag toeneemt. In 2016 en 2017 tracht een groep dak- en thuislozen zich te vestigen in de Waarderpolder. Naar verwachting neemt de overlast in 2018 af, omdat door de inzet van particuliere beveiliging, diverse zorgpartners en handhaving, de dak- en thuislozen in 2017 uit de Waarderpolder zijn vertrokken.

Ondermijning

Momenteel worden er in de Waarderpolder niet veel incidenten geregistreerd die zich relateren aan ondermijning, wel zijn er de afgelopen vijf jaar (2013-2017) enkele signalen van ondermijning geweest. Zo zijn er van 2014 tot 2017 ieder jaar zo'n twee tot vijf hennepwekerijen ontmanteld in de Waarderpolder (zie tabel 2). In de eerste helft van 2018 zijn er drie hennepwekerijen ontmanteld. In 2016 is een persoon, in een bedrijfspand waar hennep werd gekweekt, om het leven gebracht. Het meest aannemelijke scenario is dat de persoon slachtoffer is geworden van een ripdeal. Tevens heeft Trailer Trash Travellers, een Outlaw Motorcycle Gang (OMG), zich in 2015 in een bedrijfspand gevestigd. Nadat zij in 2015 zijn weggestuurd uit het gebied, hebben zij zich in 2018 weer gevestigd in hetzelfde pand.

Onrechtmatige bewoning Waarderpolder

Uit een inventarisatie in 2016 blijkt dat circa 175 bedrijfspanden mogelijk illegaal als woning gebruikt worden. Dit komt enerzijds doordat ondernemers leegstand van loodsen en kantoren proberen tegen te gaan door deze als woning te verhuren, omdat de markt voor bedrijvigheid een aantal jaren niet groot is geweest. Anderzijds komt het door de spanning op de woningmarkt in Haarlem, waarbij er weinig betaalbare woningen beschikbaar zijn. Deze combinatie heeft geleid tot een situatie waarbij in veel bedrijfspanden gewoond wordt. Dit is in strijd met het bestemmingsplan van de Waarderpolder.

5.2.2 Aanpak

De ondernemers uit de Waarderpolder werken nauw samen met de gemeente om de veiligheid op het bedrijventerrein te waarborgen. Deze publiek-private samenwerking is in 2009 vastgelegd met de oprichting van de Stichting Parkmanagement Waarderpolder en is succesvol. Inmiddels is het derde convenant 'Samen

Doen' voor de periode 2016-2020 door de gemeente en ondernemers vastgelegd. De stichting speelt een actieve rol in het signaleren van onveiligheid in de Waarderpolder en voert de regie op de surveillance van de particuliere beveiliging. Deze surveillance vindt dagelijks plaats in de nachten en in het weekend.

Woon- en adresfraude

De aanpak van onrechtmatige bewoning in bedrijfspanden is één van de prioriteiten in het jaarlijkse actieprogramma. Niet alleen is het voor de bedrijvigheid zeer onwenselijk dat bedrijfspanden onrechtmatig worden bewoond. Het wonen in bedrijfspanden die daar niet voor zijn bedoeld, levert een onveilige situatie voor de bewoners zelf op. Bedrijfspanden voldoen vaak niet aan de brandveiligheidseisen die gelden voor woningen. En in geval van calamiteit is bij hulpdiensten niet altijd bekend of er personen in een pand aanwezig zijn. De handhaving van de onrechtmatige bewoning is in drie fasen opgedeeld.

5.2.3 Aandachtspunten

In de Waarderpolder zijn enkele signalen van ondermijning. Echter is onduidelijk hoe groot de omvang van de ondermijnende criminaliteit in de Waarderpolder is. De komende jaren zal de aanpak van onrechtmatige bewoning en ondermijnende activiteiten moeten worden gecontinueerd.

5.3 Veilig uitgaan

Veiligheidsveld 2: Bedrijvigheid en veiligheid	Thema: Veilig uitgaan
Uitgaansvoorzieningen hebben enerzijds een positief effect op de veiligheid: het culturele en sociale klimaat varen er wel bij. Ook zijn er economische voordelen. Maar er kunnen zich ook veiligheidsproblemen rond uitgaansvoorzieningen voordoen, zoals geweld, overlast en vernielingen. Onderstaande analyse laat zien dat het aantal vernielingen is afgenomen. Het is rustig in de stad. De uitgaansoverlast, conflicten en het geweld zijn beheersbaar en stabiel gebleven.	

5.3.1 Beeld

Het uitgaansleven in Haarlem bloeit volop. Met meer dan 400 horecagelegenheden, een eigen poppodium, theater, schouwburg, stadsstrand, zomerse terrassen en restaurants die 's avonds moeiteloos overgaan in gezellige borrellocaties bruist het altijd in Haarlem. Dit brengt naast veel gezelligheid soms ook enige overlast en onveiligheidsgevoelens met zich mee.

Horeca gerelateerde incidenten

In onderstaande tabel zijn horeca gerelateerde delicten opgenomen van 2013 tot en met 2017. Horeca-gerelateerd wil in dit geval zeggen dat zij binnen een bepaalde periode, te weten vrijdag- en zaterdagavond van 22.00- 07.00 uur, en in het kerngebied horeca hebben plaatsgevonden. Van 2013 tot en met 2016 neemt het aantal vernielingen af. In 2017 verdriedubbelt het aantal geregistreerde vernielingen ten opzichte van 2016. De incidenten relateren zich o.a. aan vernielingen van objecten zoals portiekdeuren, graffiti op muren en vernielingen van kinderstoeltjes op fietsen. Voor wat betreft de overlast/conflicten (vechtpartijen, ruzies en overlast jeugd) blijven de registraties over de afgelopen vijf jaar zo ongeveer gelijk. Daarentegen is het aantal registraties van geweld de afgelopen drie jaar (2015-2017) gedaald. De politie geeft aan dat ook zij het geweld op straat tijdens horecanachten in de afgelopen jaren hebben zien afnemen. Wat betreft geluidshinder, is de afgelopen drie jaar (2015-2017) een toename zichtbaar in het aantal registraties.

De kans bestaat dat de hoogte van onderstaande registraties is beïnvloedt door de uitbreiding van het cameratoezicht in de stad. Het lijkt aannemelijk dat door cameratoezicht meer incidenten worden geregistreerd, omdat er meer gezien wordt. Dit kan een verklaring zijn voor het feit dat, door diverse veiligheidspartners, het uitgaansgebied als rustiger wordt bestempeld, terwijl dit niet direct blijkt uit het aantal registraties.

Tabel 5 Bedrijvigheid en veiligheid, veilig uitgaan, bron: politie					
Horeca gerelateerde delicten in Haarlem	Jaar				
	2013	2014	2015	2016	2017
Vernielingen/baldadigheid (auto, ov, gebouwen, objecten)	54	54	15	12	36
Overlast/conflicten	387	380	299	356	356
Geweld/Openbare orde	146	122	139	136	92
Geluidshinder	171	197	124	148	204

Alcohol onder de 18 jaar

In 2017 is er onderzoek gedaan naar alcoholverstrekking aan jongeren onder de 18 in de horeca en para-commerciële inrichtingen. Uit dit *mysteryguestonderzoek* is gebleken dat er zowel door reguliere horeca als door para-commerciële inrichtingen alcohol werd verstrekt aan minderjarigen. In het najaar van 2017 heeft de gemeente een onderzoek laten doen naar alcoholverstrekking aan jongeren onder de 18 jaar in zowel de reguliere horeca als in sportkantines. Het bleek mogelijk om in 78% van de bezochte reguliere horecabedrijven alcohol te verkrijgen en in 59% van de bezochte sportgelegenheden was dit het geval. De resultaten van het onderzoek zijn met de horeca en de sportverenigingen besproken. De reguliere horeca is middels een brief gewaarschuwd voor sancties bij een volgende overtreding en gewezen op een professionele werkhouding. Alcoholgebruik onder de 18-minners wordt nader besproken in het volgende hoofdstuk onder het thema "Jeugd, alcohol en drugs".

5.3.2 Aanpak

Actieprogramma

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in gezellig, gastvrij en veilig uitgaan in Haarlem. Het Actieprogramma "Uitgaan in Haarlem" is opgesteld in samenwerking met partners uit het werkveld en bevat een pakket aan maatregelen en afspraken tussen de gemeente, Koninklijke Horeca Nederlanden, particuliere beveiligingsorganisaties en de politie. De afspraken hebben betrekking op leefbaarheid, (jeugd)overlast, veilig ondernemen, regelgeving, toezicht en handhaving en communicatie. Sinds de start van het actieprogramma is een groot aantal projecten gerealiseerd, zoals de inzet van horecateams van de politie, het project KOMA dat zich richt op alcoholgebruik door jongeren, het project "Slecht-ID" dat zich richt op het oneigenlijk gebruik van ID's, het beschikbaar stellen horecaportofoons, calamiteitenverlichting in het uitgaansgebied, etc.

Cameratoezicht

Sinds 2016 is er tijdens de uitgaansnachten gericht cameratoezicht in het kerngebied horeca. Na een proef met cameratoezicht in de Smedestraat, Klokhuisplein, Oude Groenmarkt en Lange Veerstraat, Korte Veerstraat, zijn begin 2018 de locaties uitgebreid met een deel van de Grote Markt, de Zijlstraat en de Zijlvest (Patronaat). Op vrijdag- en zaterdagavond, tussen 22:30 en 06:00 worden deze beelden door medewerkers van de politie live uitgekeken. Het cameratoezicht wordt als een zeer belangrijke aanvulling ervaren door de politie. De vroegtijdige signalering van potentiële escalaties maakt dat men snel kan ingrijpen om een incident te voorkomen.

Integrale handhaving

Ter ondersteuning van het horecateam van de politie is er 26 nachten per jaar een koppel handhavers aanwezig in het uitgaansgebied gedurende de nachtelijke uren. Hierbij werkt integrale handhaving nauw samen met de politie, wordt de avond met een gezamenlijke briefing gestart en is er gedurende de nacht contact met handhaving politie en beveiliging over de horecaportofoon. De taken die integrale handhaving uitvoert zijn gerelateerd aan allerlei soorten overlast en incidenten. Zo vinden o.a. controles plaats op geluidshinder, wildplassers en naleving van de sluitingstijden voor de horeca (en terrassen). Ook controleert handhaving de hangplekken op jeugdoverlast en drankgebruik. Tevens wordt in de nacht gehandhaafd op parkeeroverlast en bedrijfsafval.

SUS-teams

In de periode 2012-2017 zijn er in het uitgaansgebied zogenaamde SUS-teams ingezet die bezoekers manen tot rustig gedrag in het gebied. De bedoeling was dat vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid de teams op lange termijn medegefinancierd zouden worden door leden van Koninklijke Horeca Nederland en/of de horecaondernemers in dit gebied. Helaas is dat niet gelukt. Sinds 2018 worden SUS-teams alleen in incidentele gevallen ingezet. Mocht de overlast en/of problematiek in het uitgaansgebied weer toenemen dan is het mogelijk dat de SUS-teams vaker worden ingezet. Door de totstandkoming van het cameratoezicht en de extra inzet van integrale handhaving wordt de veiligheid in het uitgaansgebied geborgd.

Communicatie beveiliging en politie

Om de communicatie tussen politie en portiers optimaal te laten verlopen, zijn horecaportofoons aangeschaft zodat portiers rechtstreeks in contact staan met de horeca-commandant. Het tweewekelijks overleg met de horeca over het verloop van de uitgaansnachten en het opleggen van individuele- dan wel collectieve toegangsontzeggingen voor horecabedrijven blijkt een goed instrument om bezoekers die incidenten veroorzaken te weren.

Coffeeshops & Wietteelt

De gemeente Haarlem heeft 16 coffeeshops. Deze coffeeshops moeten aan de AHOJGI-criteria voldoen. Sinds 2013 kent Haarlem ook het keurmerk coffeeshops waarin, naast de genoemde criteria, een aantal extra maatregelen zijn vastgelegd waaraan een coffeeshop moet voldoen om in aanmerking te komen voor het keurmerk zoals toegangscontrole op leeftijd, huis- en gedragsregels, scholing van medewerkers, bescherming van de consument, tegengaan van overlast en het bevorderen van veiligheid. In 2018 heeft een herkeuring plaats gevonden. Het Keurmerk leidt ertoe dat er een veilig en verantwoord softdrugsbeleid wordt gevoerd in de Haarlemse coffeeshops en daarmee ook voor de omliggende regio.

In het regeerakkoord is opgenomen dat er wet- en regelgeving komt ten behoeve van uniform experimenten met gedoogd telen van wiet voor recreatief gebruik. Het doel van deze experimenten is om te bezien of en hoe op kwaliteit gecontroleerde wiet gedecriminaliseerd aan de coffeeshop geleverd kan worden en wat de effecten hiervan zijn. De raad van de gemeente Haarlem heeft de wens uitgesproken om de gemeente Haarlem aan te melden als gemeente waar het experiment kan plaatsvinden. In het najaar van 2018 zal bekend worden gemaakt door het Ministerie van Justitie en Veiligheid aan welke voorwaarden de deelnemende gemeenten moeten voldoen.

5.3.3 Aandachtspunten

Het veilig houden van het uitgaansgebied en het beperken van uitgaansoverlast vraagt continue aandacht en intensieve samenwerking tussen politie, handhaving, ondernemers en beveiliging.

5.4 Veilige evenementen

Veiligheidsveld 2: Bedrijvigheid en veiligheid	Thema: Veilige Evenementen
Evenementen, zeker de grootschalige, kunnen behoorlijke veiligheidsrisico's opleveren. Het is aan de organisator voorwaarden voor de veiligheid te realiseren en aan de gemeenten om de juiste voorwaarden te stellen en die te handhaven. De risico's zijn met name gelegen in geweld, grote mensenmassa's, overlast, gevaarlijke weersomstandigheden en crisisbeheersing. De afgelopen vijf jaar (2013-2017) hebben, mede door de gedegen aanpak, geen noemenswaardige incidenten plaatsgevonden op (grote) evenementen in Haarlem.	

5.4.1 Beeld

Bij evenementen komen allerlei thema's bij elkaar zoals toerisme, werkgelegenheid en recreatie. Jaarlijks worden in Haarlem verschillende grote evenementen georganiseerd met als grootste Bevrijdingspop en Haarlem Jazz. In totaal vinden er ongeveer 15-17 grote evenementen plaats op jaarbasis. Het aantal aanvragen voor festivals groeit gestaag, evenals de bezoekersaantallen. In 2016 vonden er meer dan 70 evenementen plaats.

Afdeling Veiligheid & Handhaving houdt zich nadrukkelijk bezig met veiligheid en handhaving bij het evenement. De afgelopen vijf jaar (2013-2017) hebben, mede door een gedegen aanpak die hieronder beschreven staat, geen noemenswaardige incidenten op evenementen zelf plaatsgevonden die de veiligheid in het geding hebben gebracht. De evenementenmonitor laat wel zien dat sommige bewoners, met name in het centrum, overlast ervaren van evenementen.

Evenementenmonitor 2017

In 2017 is onder 1592 Haarlemse panelleden een enquête over evenementen afgenomen. Het panel spreekt zich positief uit over de waarde van evenementen in de stad. Negen van de tien panelleden onderschrijven de stelling dat de stad (meer) gaat leven door evenementen. Zes op de tien geven aan dat evenementen zorgen voor meer woonplezier. Een punt van aandacht, mede door de toename van evenementen in de stad, is de leefbaarheid voor bewoners. De voornaamste klachten zijn zwerfafval, wegafzettingen en geluidsoverlast, zo blijkt uit de evenementenmonitor van 2017. Zo geeft 25% van het panel aan dat zij tijdens evenementen last hebben van zwerfafval. Rond de 18% van de ondervraagden ervaart hinder van wegafzettingen of geluid. De panelleden woonachtig in het centrum ervaren op alle drie de fronten meer overlast van evenementen dan gemiddeld. Zo stoort 32% van de geënquêteerden die in het centrum wonen zich aan wegafzettingen, en ervaart 37% overlast van geluid. Tevens geeft 46% van de panelleden in het centrum aan dat zij last hebben van zwerfafval.

Oud & Nieuw Vuurwerkvrije zones

De maatschappelijk discussie over het afsteken van vuurwerk is de afgelopen jaren toegenomen. De Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) vindt dat de overheid vuurpijlen en knalvuurwerk moet verbieden. Volgens de raad is de tijd gekomen om "het voortdurende patroon van veel letsel en ordeverstoringen" te doorbreken. Landelijk veroorzaakte de jaarwisseling 2016/2017 voor 11,3 miljoen euro aan materiële schade en waren er 473 slachtoffers met verwondingen door vuurwerk. Tijdens de jaarwisseling 2017-2018 is in Haarlem een proef gedaan met twee vrijwillige vuurwerkvrije zones: rondom het Vogelziekenhuis in Haarlem Noord en rondom het Spaarne Ziekenhuis locatie Schalkwijk. Deze proef is positief geëvalueerd.

5.4.2 Aanpak

Veiligheid tijdens evenementen

Het is aan de organisator om voorwaarden voor de veiligheid te realiseren en aan de gemeente om de juiste voorwaarden te stellen en die te handhaven. De voorwaarden voor het organiseren van een evenement worden beschreven in de gemeentelijke "Richtlijn Evenementen 2017". Deze richtlijn wordt gebruikt door zowel gemeente als de organisatoren. In de richtlijn is de werkwijze ten aanzien van grote evenementen procesmatig vastgelegd.

Bij alle grote evenementen vindt een 'schouw' plaats voordat het evenement wordt opengesteld voor het

publiek. Het doel van deze schouw is om te controleren of de organisatie de afgesproken maatregelen tot uitvoering heeft gebracht en de opgelegde vergunningsvoorwaarden naleeft. Bij de grootste evenementen is er, tijdens het evenement, een adviseur van de afdeling veiligheid en handhaving aanwezig om samen met de veiligheidspartners en de organisatie het evenement te monitoren en in voorkomende gevallen snel te kunnen optreden.

Deze adviseur houdt direct contact met de organisator, de politie, de brandweer, de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR), Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en andere diensten. Daarnaast is er cameratoezicht op grote evenementen zoals Haarlem Jazz, Bevrijdingspop en Oud & Nieuw. Ten slotte vindt er een evaluatie plaats door de projectgroep grote evenementen (PGE) zodat de kwaliteit van zowel het inhoudelijke evenement als van het vergunningen proces het opvolgende jaar verhoogd kan worden. Mede door deze gedegen aanpak hebben zich tot nu toe geen grote of noemenswaardige incidenten voorgedaan.

Handhaving tijdens evenementen

Handhaving houdt toezicht op het rustig verlopen van evenementen. Hierbij treedt handhaving op tegen alcoholgebruik bij jongeren onder de 18 jaar. Tevens wordt er opgetreden tegen wildplassen en andere orde versturende en overlastgevende gedragingen tijdens het evenement.

Spreiding evenementen

De gemeente stuurt op spreiding van evenementen, in tijd en locatie. Evenementen hebben impact op de omgeving. Dit komt vooral door stijgende bezoekersaantallen en door overlast van zwerfafval en geluid. Vooral in de binnenstad is dit merkbaar. De gemeente Haarlem wil die belasting onder andere verminderen door locaties buiten het centrum meer onder de aandacht te brengen.

Jaarwisseling & vuurwerkvrije zones

De viering van de jaarwisseling wordt in de gemeente Haarlem behandeld als een groot evenement. In een projectgroep worden - in lijn met de systematiek van grote evenementen - risico's in kaart gebracht. Vervolgens worden maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. Het doel van deze maatregelen is om een rustige en veilige jaarwisseling zonder grote incidenten te bewerkstelligen. Deze aanpak heeft zich in de afgelopen jaren bewezen; er worden minder vernielingen gepleegd waardoor de kosten voor herstel van de openbare ruimte dalen.

De discussie ten aanzien van het afsteken van vuurwerk vindt op landelijk niveau plaats. In juni 2018 heeft het Kabinet naar aanleiding van het onderzoek van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid toch besloten om geen landelijk vuurwerkverbod in te stellen maar ruimere regelgeving voor gemeenten te maken waardoor men plaatselijk vuurwerk zou kunnen verbieden. In het coalitieakkoord "Duurzaam Doen" is opgenomen dat de vuurwerkvrije zones die zijn ingesteld blijven en dat er bekeken zal worden waar deze kunnen worden uitgebreid.

5.4.3 Aandachtspunten

De meeste inwoners van Haarlem genieten van het diverse evenementenaanbod, maar sommigen ondervinden ook overlast. De voornaamste klachten zijn zwerfafval, wegafzettingen en geluidsoverlast.

6. Veiligheidsveld III: Jeugd en veiligheid

Het veiligheidsveld 'Jeugd en Veiligheid' richt zich op het verbeteren van veiligheidsbeleving van jongeren en een afname van jeugdcriminaliteit.

Hieronder vallen de thema's:

1. Jeugdoverlast en –criminaliteit
2. Jeugd, alcohol en drugs
3. Veiligheid in en om de school

6.4 Jeugdoverlast en –criminaliteit

Veiligheidsveld 3: Jeugd en veiligheid	Thema: Jeugdoverlast- en criminaliteit
Onder jeugdoverlast vallen alle soorten overlast die veroorzaakt worden door jongeren, uiteenlopend van geluidsoverlast, overlast van achtergelaten zwerfvuil tot vernielingen of andere vormen van criminaliteit. Het onderdeel jeugdcriminaliteit heeft vooral betrekking op jongeren met problemen op meerdere leefgebieden die niet zelden ook 'veelpleger' zijn. Ze vormen mogelijk de harde kern van criminele jeugdnetwerken. Het betreft 'complexe casuïstiek' die een integrale Persoonsgerichte aanpak (PGA) behoeft. Onderstaande analyse laat zien dat het aantal meldingen van jeugdoverlast hoog blijft. Ook is in de beleving van jeugdoverlast nog geen daling zichtbaar. De afgelopen jaren is veel ingezet op jeugd en veiligheid. Er is een omslag gemaakt van alleen een persoonsgerichte aanpak naar een meer integrale aanpak waarbij alle ketenpartners betrokken zijn en er aandacht is voor de persoon, groep en wijk.	

6.1.1 Beeld

In Haarlem heeft jeugd en veiligheid al jaren prioriteit. Er kan onderscheid gemaakt worden in jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit. Om een beeld te krijgen van de jeugdoverlast in Haarlem worden de meldingen jeugdoverlast geregistreerd. In tabel 1 zijn de overlastmeldingen van politie en gemeente te zien. Enerzijds zien we een daling in het aantal meldingen van 2013 tot 2015. Vervolgens stijgt dit weer in 2016 en daalt dit weer enigszins in 2017. Daarnaast zijn in de tabel een aantal indicatoren opgenomen die de beleving van jeugdoverlast weergeven. In de afgelopen 5 jaar (2013-2015) geeft zo'n 10% van de Haarlemmers aan overlast te ervaren van hangjongeren en zich onveilig te voelen op plekken waar groepen hangjongeren zijn. Te zien is dat er in de afgelopen drie jaar (2015-2017) meer Haarlemmers hebben aangegeven dat jongerenoverlast veel voorkomt in hun buurt. Daarnaast vinden meer Haarlemmers dat overlast van jongeren meer aandacht moet krijgen (2013-2017). De uitkomsten in tabel 1 laten zien dat het totale aantal meldingen van jeugdoverlast in 2017 weliswaar lager ligt dan 2016, maar hoger blijft dan 2013. Wat betreft de beleving van jeugdoverlast is nog geen sprake van een daling.

Tabel 1 Jeugdoverlast, bron: politie & gemeente						
Incident/Misdrijven	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Meldingen jeugdoverlast	Politie en gemeente	1838	1650	1665	1880	1797
% Haarlemmers dat veel overlast ervaart van hangjongeren	Veiligheidsmonitor	9%	8%	9%	8%	8%
% Haarlemmers dat zich onveilig voelt op plekken waar groepen jongeren rondhangen	Veiligheidsmonitor	10%	10%	11%	10%	11%
% Haarlemmers dat aangeeft dat overlast van groepen jongeren vaak voorkomt in eigen buurt	Omnibus	11%	11%	18%	17%	15%
% overlast groepen jongeren moet meer aandacht krijgen	Omnibus	16%	17%	18%	20%	20%

In voorgaande jaren werd veelal gesproken over het aantal jeugdgroepen in relatie tot jeugdoverlast en -criminaliteit. Echter, er is geconstateerd dat jeugdoverlast en –criminaliteit zich vaak niet meer manifesteert in de vorm van een jeugdgroep. Er is eerder sprake van fluïde en mobiele netwerken waarin overlastgevende en criminele jongeren zich bevinden en contacten onderhouden met andere jongeren. Doordat jongeren zo mobiel zijn, overstijgt de problematiek de stadsdelen.

Diverse veiligheidspartners van de gemeente vermoeden dat in de afgelopen jaren een verschuiving heeft plaatsgevonden in de aard van de delicten. Zij veronderstellen dat criminele jeugd minder woninginbraken pleegt en zich in de afgelopen jaren o.a. meer bezig zijn gaan houden met het plegen van drugs-gerelateerde delicten.

Om een betere duiding te geven aan de overlastmeldingen en de overlastbeleving wordt hieronder per stadsdeel een beeld geschetst.

Schalkwijk

Jeugdoverlast en -criminaliteit komt in vergelijking met andere stadsdelen in Schalkwijk het meeste voor. Zowel burgers als politie en gemeente maken in dit stadsdeel de meeste meldingen van jeugdcriminaliteit en overlast.

Toch gaat Schalkwijk, er over de jaren heen, op vooruit. Uit gesprekken met diverse partners zoals de politie en jongerenwerk komt naar voren dat het straatbeeld aan het veranderen is; de jeugdoverlast lijkt af te nemen. Jeugdoverlast bij bijvoorbeeld Winkelcentrum Schalkwijk, Finlandstraat en de Floris van Adrichemlaan lijkt af te nemen. Deze indruk wordt in tabel 2 deels bevestigd; het aantal meldingen van overlast is in 2017 t.o.v. 2016 namelijk afgenomen. Toch is ongeveer 30% van de bewoners in 2017 nog van mening dat jeugdoverlast vaak voorkomt; dit percentage is in de afgelopen vijf jaar (2013-2017) gelijk gebleven. Jeugdoverlast in Schalkwijk concentreert zich met name op plekken waar het levendig is. Daarnaast valt op dat de jeugdoverlast in Molenwijk, na langere tijd stabiel te zijn geweest, de eerste helft van 2018 is teruggekeerd en aanhoudt.

Tabel 2 Jeugdoverlast Schalkwijk						
Indicator	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Meldingen Jeugdoverlast (politie en gemeente)	Politie + gemeente	293	407	428	593	413
% Overlast komt vaak voor in eigen buurt	Omnibus	28%	29%	30%	29%	28%
% groepen jongeren moet meer aandacht krijgen	Omnibus	31%	28%	26%	30%	30%

Oost

In Haarlem Oost is er een aantal jongeren dat in wisselende samenstelling op verschillende plekken in de wijken overlast veroorzaakt. Een aantal terugkerende overlastlocaties: Teylerplein, Beatrixplein, Peltenburg, Emoplein, Oorkondelaan, Drilsmalein, Bullehofje. Een aantal bekende jongeren vormt al enkele jaren de vaste kern van de overlastgevende jeugd. Kenmerkend van de overlast in Oost is dat deze steeds 'in beweging is'. Er is een variatie in zowel de mate van overlast als overlastlocaties. Dit vraagt om goede monitoring en afstemming van de integrale inzet op de actuele situatie. Tevens is een belangrijk kenmerk van de overlastgevende jeugd dat er zorgen zijn over een groot deel van de in kaart gebrachte individuen en de gezinnen waar zij uit komen. In onderstaande tabel is het aantal meldingen van overlast te zien. Sinds 2014 is een licht dalende trend te zien. De overlastbeleving is nog niet terug op het niveau van 2013.

Tabel 3 Jeugdoverlast Oost						
Indicator	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Meldingen Jeugdoverlast (politie en gemeente)	Politie + gemeente	187	303	264	240	238
% Overlast komt vaak voor in eigen buurt	Omnibus	10%	19%	19%	18%	18%
% groepen jongeren moet meer aandacht krijgen	Omnibus	19%	17%	18%	18%	20%

Noord

In de afgelopen jaren zijn er in Noord twee hinderlijke jeugdgroepen geweest: in Delftwijk (2016) en het Nelson Mandelapark (2014). In 2018 zijn er geen hinderlijke jeugdgroepen meer aanwezig in Noord. Overlast van jeugd vindt voornamelijk plaats op speelpleintjes en schoolpleinen. Het gaat dan met name om geluidsoverlast en achterlaten van afval. De plekken variëren. Plekken die in beeld waren zijn o.a. Saenredamstraat, Marsmanplein, Raadhuisplein, Henri Borelstraat, Planetenlaan, Delftplein, Flevoplein, schoolplein de Bavinck, schoolplein de Ark en schoolplein de Cirkel. Verantwoordelijk voor de jeugdoverlast zijn vooral jongeren uit de buurt. De oudere jeugd is mobieler en kennen elkaar vaak van school. Zij zijn op zoek naar ontmoetingsplekken. Tevens is er de afgelopen jaren sprake van jeugd vandalisme geweest in het van der Aart Sportpark.

Professionals geven aan dat de overlast lijkt te zijn verminderd, maar wel blijvende aandacht vraagt.

Uit de overlastmeldingen in tabel 4 is op te maken dat deze constatering nog niet zichtbaar is in het aantal meldingen van jeugdoverlast en de overlastbeleving. Er is namelijk geen eenduidig beeld te zien. Wel is er in 2017 een stijging te zien van het aantal meldingen. De overlastbeleving laat in de afgelopen drie jaar (2014-2017) een stabiel beeld zien.

Tabel 4 Jeugdoverlast Noord						
Indicator	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Meldingen Jeugdoverlast (politie en gemeente)	Politie + gemeente	361	475	461	403	447
% Overlast komt vaak voor in eigen buurt	Omnibus	7%	7%	11%	11%	10%
% groepen jongeren moet meer aandacht krijgen	Omnibus	10%	14%	12%	15%	16%

Centrum

De afgelopen vijf jaar laten een beeld zien van een aantal terugkerende overlastlocaties in met name het voorjaar en de zomer. Overlast gaat met regelmaat gepaard met vandalisme. Met name de speelvoorzieningen ervaren hier nadelige gevolgen van. Er is in het Centrum sprake van jeugdoverlast in: het Raaksgebied (Boereplein), het Kenaupark, Wilsonsplein (rondom de schouwburg), de Tussenplaats (achter de Parklaan) en de Kraaijenhorst. Tevens heeft jeugdoverlast de afgelopen jaren plaatsgevonden in de parkeergarages Raaks, Stationsplein en de Kamp. Deze overlast is nu ingeperkt door de extra monitoring van parkeergarages. Ook in de horecanachten is een aantal locaties in de stad die extra onder de aandacht staan om overlast van uitgaande jongeren zoveel mogelijk tegen te gaan (onder andere in de Grote Houtstraat, op de hoogte van het Proveniersplein). Er is geen sprake van vaste groepen jongeren die voor overlast zorgen.

In onderstaande tabel is het aantal overlastmeldingen te zien. Dit laat een stijging zien over de laatste twee jaar. Daarentegen gaat de overlastbeleving sinds 2015 positief vooruit, men lijkt minder overlast te ervaren van de jeugd.

Tabel 5 Jeugdoverlast Centrum						
Indicator	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Meldingen jeugdoverlast (politie en gemeente)	Politie + gemeente	228	287	210	328	332
% Overlast komt vaak voor in eigen buurt	Omnibus	22%	22%	33%	29%	23%
% groepen jongeren moet meer aandacht krijgen	Omnibus	22%	25%	34%	28%	22%

Zuidwest

De afgelopen vijf jaar laten een beeld zien van een aantal terugkerende overlastlocaties in met name het voorjaar en de zomer. Er is geen sprake van vaste groepen jongeren die voor de overlast zorgen. Overlast gaat helaas met regelmaat gepaard met vandalisme. Met name de speelvoorzieningen en de sportaccommodaties ervaren hier nadelige gevolgen van. In Zuidwest zijn terugkerend een aantal overlastlocaties. Het gaat daarbij met name om locaties in de buurt van scholen (omgeving Focusschool, Nova College, Sancta koepeltje) speeltuinen (Floragaarde, Nadorstplein, Voortingplantsoen) en de sportaccommodaties (HFC, Alliance, Geel-Wit). Ook blijft het Landje (achter de Albert Heijn aan de Spoorwegstraat) onder de aandacht. De afgelopen jaren laten een verminderde overlast zien bij de dug-out van Haarlem Hoog.

In onderstaande tabel is het aantal overlastmeldingen in Zuidwest te zien. De laatste twee jaren is er een stijging te zien. Men lijkt sinds 2015 minder overlast te ervaren van jeugd, maar men vindt wel dat de aanpak meer aandacht moet krijgen.

Tabel 6 Jeugdoverlast Zuidwest						
Indicator	Bron	Jaar				
		2013	2014	2015	2016	2017
Meldingen Jeugdoverlast (politie en gemeente)	Politie + gemeente	286	313	302	320	367
% Overlast komt vaak voor in eigen buurt	Omnibus	5%	5%	13%	11%	8%
% groepen jongeren moet meer aandacht krijgen	Omnibus	14%	14%	16%	16%	17%

6.1.2 Aanpak

In onderstaand stuk wordt de aanpak beschreven van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit. Deze in onderverdeeld in de persoonsgerichte aanpak, en de aanpak per stadsdeel. Dit omdat de aanpak vraagt om maatwerk, en deze dus per situatie verschilt.

De persoons-, wijk- en groepsgerichte aanpak

De aanpak van overlastgevend en criminele jeugd in Haarlem is een prioriteit. Tot 2015 is gewerkt met de aanpak Top 25. Dit was een persoonsgerichte aanpak. Eind 2015 is een start gemaakt met de integrale aanpak jeugd waarbij wordt gekeken naar de wijk, groep en persoon. Onder de regie van de gemeente Haarlem wordt samengewerkt met o.a. de politie, het Openbaar Ministerie, Centrum voor Jeugd en gezin, Jeugd- en

gezinsbeschermers, Reclassering Nederland, Raad voor de Kinderbescherming en het Samenwerkingsverband Jeugd. Het doel van de aanpak is:

- Het realiseren van minder overlast en criminaliteit onder jongeren.
- Het stellen van grenzen en het bieden van perspectief onder jongeren.
- Het realiseren van een verbeterd veiligheidsgevoel onder bewoners en ondernemers.
- Het voorkomen van nieuwe instroom van jongeren.

Daarbij wordt per stadsdeel gekeken naar jongeren die impact hebben op de wijk door hun (negatieve) gedrag, wat de veiligheid en leefbaarheid in de wijk beïnvloedt. Ten behoeve van de persoonsgerichte aanpak is in 2015 een nieuwe werkmethode in Schalkwijk geïntroduceerd waar jongeren, afhankelijk van de ernst van de problematiek, worden gecategoriseerd in drie kleuren: groen, oranje en rood (zie afbeelding hieronder).

De kleur identificeert de ernst van de problematiek van de jongere en de daarbij behorende passende zorg. Zodoende kunnen jongeren worden op- en afgeschaald als de problematiek afneemt dan wel toeneemt. Jongeren met een groen label worden geholpen binnen de reguliere basisinfrastructuur. Voor jongeren die oranje gelabeld zijn, is er sprake van zorg- en overlastsignalen. Kernteampartners en specialistische hulpverlening pakken deze signalen op en verzorgen een sociaal aanbod voor de oranje gelabelde jongeren. Voor de jongeren die rood gelabeld zijn geldt een repressieve aanpak en/of opschaling naar het Bestuurlijk Interventie Team. De interventies van de 'rode' aanpak kunnen o.a. bestaan uit bestuursrechtelijke, civielrechtelijke en strafrechtelijke interventies en een aanbod van jeugdhulp en/of maatschappelijke ondersteuning. De aanpak is erop gericht het gedrag zodanig te beïnvloeden dat de jongere met zijn gedrag niet langer herhaaldelijk de openbare orde verstoort en/of zijn eigen veiligheid of die van anderen bedreigt en waarbij de jongere zo nodig ook wordt ondersteund bij de aanpak van zijn problemen op verschillende leefgebieden zodat weer perspectief ontstaat op volwaardige deelname aan de samenleving.

De aanpak is vastgelegd in het samenwerkings- en privacy convenant die de gemeente en partners in de zomer 2018 hebben getekend.

Aanpak Schalkwijk

De afgelopen vijf jaar is er veel inzet geweest (en die is er nog steeds) op de aanpak van de overlastgevende en criminele jongeren in Schalkwijk. Op een aantal van deze structurele overlastlocaties is extra inzet gepleegd. Zowel fysiek als sociaal en zowel preventief als repressief. In Schalkwijk wordt jongerenwerk uitgevoerd in de Boerhaavewijk, namelijk in de kleine Ringvaart. Het jongerenwerk op deze locatie werkt voornamelijk aanbod gericht. Slechts een klein deel van de overlastgevende/criminele jeugd uit (heel) Schalkwijk bezoekt deze locatie. Daarnaast bevindt jongerenorganisatie Triple Threat zich in het winkelcentrum van Schalkwijk. Zij vergroten, middels diverse sport gerelateerde activiteiten, de maatschappelijke betrokkenheid van jongeren. Tevens maken zij jongeren bewust van hun rol in de wijk. Verder biedt Streetcornerwork straathoekwerk in Schalkwijk. Er komen bij de gemeente veel signalen binnen dat er behoefte is aan meer vraaggericht jongerenwerk. Daarbij is de wens dat dit op meer locaties wordt uitgevoerd. Met name in Molenwijk is een grote behoefte aan uitvoerend jongerenwerk. In de Athenestraat wordt ook jongerenwerk aangeboden. Hier gaat het goed door o.a. inzet van rolmodellen en vrijwilligers, verbinding met de wijkbewoners en een vraaggericht aanbod. Bewoners met buurtinitiatieven worden waar mogelijk gefaciliteerd. Tevens is er een goede samenwerking met de hulpverlening.

Aanpak Oost

In Oost is een variatie in zowel de mate van overlast als overlastlocaties. Dit vraagt om goede monitoring en afstemming van de integrale inzet op de actuele situatie. Jongerenwerk in Oost wordt uitgevoerd door STAD en de Zuidparker. Stichting STAD biedt projectbegeleiding voor jongeren waar jongeren hun eigen ideeën kunnen verwezenlijken. Zij werken vanuit het Slachthuisterrein. De afgelopen jaren zijn er obstakels geweest in de uitvoering van het jongerenwerk op de Zuidparker waardoor het jongerenwerk hier niet goed van de grond is gekomen. De locatie is hierdoor zowel langdurig als korte perioden gesloten geweest.

Aanpak Noord

In de afgelopen jaren is intensief ingezet op twee hinderlijke jeugdgroepen: in Delftwijk (2016) en het Nelson Mandelapark (2014). Bij de aanpak van de jeugdgroepen is naast groeps- en domeingerichte maatregelen vooral de persoonsgerichte aanpak van belang geweest. Het aanpakken van zogenoemde 'kopstukken'. Op dit moment zijn er geen problematische jeugdgroepen meer aanwezig in Noord. Ook is er een speciale aanpak geweest op jeugd vandalisme in het Van der Aart Sportpark. De overlast is sterk verminderd, maar vraagt nog blijvende aandacht. Bij sprake van jeugdoverlast worden vaak naast de inzet van politie, handhaving, Samenwerkingsverband Jeugd ook fysieke maatregelen ingezet. Bijv. het plaatsen van gedragsregelbordjes, snoeien van groen en weghalen of plaatsen van 'fysieke elementen'. Er wordt actief verwezen naar de jongerencentra "Horizon" (Dock) en Delftwijk City (Haarlem effect). Desondanks blijft er sprake van een tekort aan verwijsplekken voor de jeugd 16+. In de nieuwe uitwerking van het beleid spelen wordt actief gezocht naar alternatieve plekken voor 16+-ers, die aantrekkelijk ingericht worden voor deze doelgroep.

Aanpak Centrum

In het centrum zijn diverse overlastlocaties. Tevens is er geen vaste groep van overlastgevende jongeren. Dit vraagt om goede monitoring en afstemming van de integrale inzet op de actuele situatie. De parkeergarages worden nog steeds extra gemonitord, met name de parkeergarages Raaks en Stationsplein en de Kamp om vooral dak- en thuislozen overlast tegen te gaan, maar ook om overlast hangjongeren aan te pakken.

In het Centrum is het stedelijk jongerencentrum Flinty's gevestigd. Activiteiten worden uitgevoerd door Haarlem Effect, onderdeel van het Samenwerkingsverband Jeugd. Er wordt gestreefd naar het stimuleren van jongeren om naar activiteiten te komen in het jongerencentrum door het aanbieden van een zo veelzijdig mogelijk programma dat voorziet in de behoefte van jongeren. Ook STAD biedt (stedelijk) jongerenwerk vanuit de Gasthuisvest in het centrum.

Aanpak Zuidwest

In Zuidwest vindt, net als bij de andere stadsdelen, constante monitoring en afstemming plaats van de integrale inzet op de actuele situatie. In Zuidwest zijn de jongerencentra de Til en de Tulp gevestigd. Activiteiten worden uitgevoerd door Haarlem Effect, onderdeel van het Samenwerkingsverband Jeugd. Er wordt gestreefd naar het stimuleren van jongeren om naar activiteiten te komen in de jongerencentra door het aanbieden van een zo veelzijdig mogelijk programma dat voorziet in de behoefte van jongeren.

6.1.3 Aandachtspunten

De meldingen van jeugdoverlast bij politie en gemeente en de jeugdoverlast die burgers ervaren blijven hoog. In de stadsdelen neemt overlast niet of nauwelijks af. Het tegengaan van jeugdoverlast en -criminaliteit behoeft daarom constante aandacht.

6.2 Jeugd, alcohol en drugs

Veiligheidsveld 3: Jeugd en veiligheid	Thema: Jeugd, alcohol en drugs
Dit thema richt zich alcohol- en drugsgebruik onder de jeugd in de openbare ruimte, eventueel in een uitgaansgebied of uitgaansgelegenheid. Het drank- en drugsgebruik kan in verband staan met de overlast die de jeugd veroorzaakt, maar ook met geweld, vernielingen of geluidsoverlast ten gevolge van dit alcohol of drugsgebruik. Het tegengaan van alcohol en drugsgebruik onder jongeren is een belangrijke opgave van de gemeente. Onderstaande analyse laat zien dat het alcoholgebruik onder minderjarigen de afgelopen tien jaar is gedaald, toch blijft het drankgebruik onder de 18 jaar hoog. Handhaving op alcohol drinkende jeugd is geïntensiveerd; zo worden horecagelegenheden met regelmaat gecontroleerd, en ook op evenementen is handhaving aanwezig.	

6.2.1 Beeld

Zowel roken, alcoholgebruik als binge drinken zijn de afgelopen jaren afgenomen onder jongeren. In Haarlem rookt 9% van de jongeren wekelijks. Van de vierdeklassers rookt 14% en van de tweedeklassers 4%.³

Minderjarige (binge)drinkers en comazuipers

Uit onderzoek van het Trimbos (2017) blijkt dat 78% van de minderjarigen wel eens alcohol drinkt.⁴ Bij de jongvolwassenen in de regio die wel eens alcohol gedronken hebben is de gemiddelde startleeftijd 14,6 jaar. Van alle minderjarigen in de regio deed 52,9% minstens één keer de afgelopen maand aan binge drinken (minimaal vijf drankjes per gelegenheid). Uit het vierjaarlijkse Emovo-onderzoek van de GGD (2015) komt naar voren dat het alcoholgebruik onder jongeren in de regio, ten opzichte van 2005, flink is gedaald, vooral bij jongeren onder de 16 jaar. Desalniettemin geeft de GGD aan dat het gebruik van alcohol onder jongeren hoog blijft en het alcoholgebruik onder de jeugd een diep gevestigde gewoonte is in de Europese cultuur.

Toenames van minderjarige comazuipers in het Haarlemse uitgaansgebied zijn niet zichtbaar; de operationele experts van de politie in Haarlem geven aan dat er juist minder comazuipers in het uitgaanscentrum lijken te zijn. Toch neemt het aantal jongeren in Haarlem dat met een alcoholcoma in het ziekenhuis belandt volgens de politie en ziekenhuizen uit de regio toe. Hierbij gaat Haarlem mee met de landelijke trend; het aantal jongeren dat na opname een ernstige alcoholvergiftiging bleek te hebben is, ten opzichte van 2014, in 2016 met 27% gestegen (Trimbos, 2016). 30% van de opgenomen patiënten is 16 jaar (NSK, 2017).

Diverse partners hebben het sterke vermoeden dat jongeren in Haarlem stiekemer zijn gaan drinken en bewust het toezicht vermijden door af te spreken op plekken waar geen toezicht is van ouders, politie en handhaving.

In tabel 7 is het aantal bekeuringen en verwijzingen naar Halt met betrekking tot alcoholgebruik onder de 18 te zien. De stijging in het aantal bekeuringen komt grotendeels door de intensievere handhaving op gebied van alcohol drinkende jeugd. Het aantal HALT-verwijzingen blijft door de jaren heen ongeveer gelijk (2015-2017).

Tabel 7 Jeugd, Alcohol, bron: gemeente				
Indicator	Jaar			
	2014	2015	2016	2017
Bekeuringen drankgebruik 18-	5	46	42	56
HALT-verwijzingen	-	33	24	32

In het najaar van 2017 heeft de gemeente een onderzoek laten doen naar alcoholverstrekking aan jongeren onder de 18 jaar in zowel de reguliere horeca als in sportkantines. Het bleek mogelijk om in 78% van de bezochte reguliere horecabedrijven alcohol te verkrijgen en in 59% van de bezochte sportgelegenheden was dit het geval.

Drugs

Op een aantal plekken in Haarlem komen er meldingen binnen van bewoners over blowende jeugd en de ervaren overlast door geur en gedrag. Diverse partners bevestigen echter geen toename van de overlast. De

³ Conclusie uit Nota Lokaal volksgezondheidsbeleid 2017-2018

⁴ In 2017 heeft het Trimbos een jongvolwassenen onderzoek uitgevoerd in Noord-Holland Noord (NHN). Verschillende partners geven aan dat de trends zichtbaar in NHN in lijn zijn met de ontwikkelingen in Haarlem.

verhoging van de leeftijdsgrens voor alcohol lijkt niet te hebben geleid tot een stijging van drugsgebruik onder 16- en 17-jarigen. Dat blijkt uit een verkennend onderzoek van het Trimbos-instituut eind 2016. De cijfers laten zien dat het gebruik van middelen stabiel is gebleven sinds de leeftijdsgrensverhoging. Cannabisgebruik is zelfs gedaald. Trimbos geeft aan dat Haarlem meegaat in de landelijke trend. Enigszins tegenstrijdig is de waarneming van de operationele experts dat coffeeshops vaker meldingen maken van minderjarigen die, soms met fake-ID's, softdrugs willen kopen. Deze waarneming duidt echter niet direct een toename van softdrugsgebruik onder jongeren; het is net zo goed mogelijk dat coffeeshops sneller melding maken van (mislukte) pogingen van minderjarigen.

Lachgas

Gebruik van lachgas komt steeds vaker voor. In Haarlem wordt een grote hoeveelheid lachgaspatronen gevonden op hangplekken. Landelijk wordt het gebruik ook gesignaleerd bij 12 tot 16-jarigen. Het RIVM geeft aan dat voor zover bekend de risico's niet heel groot lijken⁵. Het aantal meldingen van (acute) gezondheidsincidenten na gebruik van lachgas is beperkt. Tijdens gebruik kan wel een zuurstoftekort ontstaan in de hersenen waardoor duizeligheid en flauwvallen kan optreden. Wat de langetermijneffecten zijn van herhaaldelijk kortdurend zuurstofgebrek in jonge hersenen (door lachgasgebruik) is onbekend.

6.2.2 Aanpak

Per 1 januari 2014 is de leeftijd van verkoop en consumptie van alcohol onder jongeren van 16 naar 18 jaar opgehoogd. Jongeren mogen tot hun 18^e geen alcohol bij zich hebben in het openbaar (bijvoorbeeld op straat, in de kroeg, op een station). De gemeente is een van de partijen die kan handhaven op deze wet. In de openbare ruimte is de afgelopen jaren door integrale handhavers veelvuldig gecontroleerd op alcoholgebruik onder de 18 jaar. Bij grote evenementen vinden daarom regelmatig zogenoemde straatcontroles plaats waarbij jongeren die in het bezit zijn van alcohol worden gecontroleerd op hun leeftijd. Deze controles vinden plaats op bekende hotspots en tijdens evenementen.

Daarnaast is de NIX18-campagne gestart. Het doel hiervan is het versterken van de sociale norm 'niet drinken en roken tot je 18^e'. De campagne richt zich op de hele samenleving, meer in het bijzonder de omgeving van jongeren. Iedereen zou het normaal moeten gaan vinden als jongeren voor hun 18^e niet roken of drinken. Aanvullend op deze sociale normcampagne richten partners als het Trimbos-instituut en de GGD zich met hun 1-op-1 activiteiten direct op opvoeders en hun kinderen.

In het najaar van 2017 heeft de gemeente een onderzoek laten doen naar alcoholverstrekking aan jongeren onder de 18 jaar in zowel de reguliere horeca als in sportkantines. De resultaten van het onderzoek zijn met de horeca en de sportverenigingen besproken. De reguliere horeca is middels een brief gewaarschuwd voor sancties bij een volgende overtreding en gewezen op een professionele werkhouding. Doordat sportverenigingen veelal werken met vrijwilligers, vraagt dit om een andere benadering. Daarom wordt sinds het voorjaar van 2018 in samenwerking met Sportsupport en sportverenigingen een campagne ontwikkeld voor Haarlemse Sportverenigingen. Het doel van de campagne is bewustwording onder jongeren en een eenduidig beleid voor alle Haarlemse sportkantines, waarbij de gedragsregels voor jongeren onder de 18 met betrekking tot alcohol hetzelfde zijn. In het voorjaar van 2019 zal deze campagne ook gedeeld worden met de sportverenigingen die de zogenaamde "zomersporten" beoefenen.

In de nota Lokaal volksgezondheidsbeleid 2017-2018 staat uitgebreid beschreven wat het beleid is ten aanzien van jeugd, alcohol en drugs. Zo wordt er extra ingezet op preventie van alcoholgebruik door educatie. Tevens worden er rookvrije zones opgezet in speel-, school- en sportomgevingen. Ook het verminderen van drugsgebruik is een belangrijk speerpunt. Vooral op gebied van preventie, door educatie op middelbare scholen, wordt ingezet op de vermindering van het drugsgebruik. Op basisscholen wordt juist ingezet op het vergroten van weerbaarheid, zodat, als zij in de toekomst in aanraking komen met drugs, zij dit kunnen weigeren.

⁵ <https://www.loketgezondleven.nl/gezonde-gemeente/drugs/cijfers-en-feiten/omvang-drugsgebruik>

6.2.3 Aandachtspunten

Minderjarigen zijn stiekemer zijn gaan drinken. Hierdoor is er minder controle mogelijk in het publieke domein en wordt het lastig alcoholgebruik onder minderjarigen tegen te gaan. Het aantal comazuipers dat uit het toezicht drinkt en vervolgens in het ziekenhuis beland neemt toe. Daarnaast gebruiken steeds meer jongeren lachgas, ook de 12 tot 16-jarigen.

6.3 Veiligheid in en om scholen (VIOS)

Veiligheidsveld 3: Jeugd en veiligheid	Thema: Veiligheid in en om de school (VIOS)
Jeugd kan dader en/of slachtoffer zijn van onveiligheid; Thuis, in de buurt, bij het uitgaan, maar ook op school. Mogelijke veiligheidsproblemen op en rond scholen zijn pesten, geweldpleging, diefstal, overlast (voor omwonenden), vernielingen en verkeersonveiligheid. Het totaal aantal schades aan scholen (o.a. brand, inbraak en graffiti) is de afgelopen vijf jaar (2013-2017) afgenomen. Een aandachtspunt is de verkeerssituatie rondom scholen. In het kader van verkeersveiligheid en parkeerhandhaving is parkeerhandhaving daarom dagelijks aanwezig rondom scholen.	

6.3.1 Beeld

Met grote regelmaat is er schade aan scholen. Tabel 8 laat het aantal schademeldingen van scholen in de afgelopen vijf jaar (2013-2017) zien. Te zien is dat het totale aantal schademeldingen in de afgelopen vijf jaar (2013-2017) zijn afgenomen. Het aantal branden in scholen is in de afgelopen jaren afgenomen, met een piek in 2013 en geen enkele schademelding in 2017. Glasbreuk blijft respectievelijk hoog. In 2017 is er een enorme toename van schade aan glas ten gevolge van vandalisme. Tevens is te zien dat het aantal schademeldingen van vandalisme (exclusief glas) hoog blijft. Ook schade door graffiti neemt in 2017 toe. Het aantal schades veroorzaakt door inbraak schommelt tussen de 10 en 13 meldingen per jaar, met een uitschieter van 18 meldingen in 2015.

Tabel 8 Schademeldingen scholen (2013-2017), bron: Gemeente										
Jaar	Aantal Schademeldingen									
	Bliksem /inductie	Brand	Glasbreuk	Glas t.g.v. vandalisme	Graffiti	Inbraak	Storm	Vandalisme	Water	Totaal
2013	0	14	111	0	14	10	25	79	2	255
2014	1	7	122	0	5	12	4	74	5	230
2015	0	7	81	0	4	18	27	76	0	213
2016	8	1	103	1	6	13	10	56	6	204
2017	1	0	36	66	11	10	5	68	2	199

Op diverse basisscholen in Haarlem is de verkeerssituatie niet altijd even veilig. Auto's rijden af en aan en parkeren niet altijd op de gewenste plekken. Zo parkeren ouders in Haarlem vaak hun auto bij een Kiss en Ride plek en gaan zij met de kinderen mee de school in. Het gevolg is dat andere ouders hun kinderen niet meer af kunnen zetten op de plekken die daarvoor zijn bedoeld waardoor er onveilige verkeerssituaties ontstaan.

6.3.2 Aanpak

Het convenant

In Haarlem is in 2007 is een convenant (VIOS) afgesloten tussen voortgezet onderwijs-scholen, gemeenten, politie en Halt. Het doel van dit convenant is de samenwerking rond schoolveiligheid waarborgen. Die aandacht heeft inmiddels al tot veel zichtbare acties geleid. Zo heeft elke school een veiligheidscoördinator aangesteld en heldere veiligheidsprotocollen opgesteld, zoals een pestprotocol. Scholen hebben de regie op de uitvoering. De gemeente Haarlem neemt deel aan de stuurgroep VIOS en levert een bijdrage aan het overkoepelend beleid t.a.v. veiligheid. De gemeente speelt in op vragen en ontwikkelingen die reactief dan wel preventief om actie en betrokkenheid van de gemeente vragen.

Op dit moment wordt het convenant geactualiseerd. Op initiatief van het Regionaal Besturenoverleg Onderwijs Zuid-Kennemerland en Velsen (R.B.O.) wordt nu actie ondernomen om te komen tot een herijking van het VIOS-convenant. Hiertoe heeft het RBO een conferentie georganiseerd waar de gemeente Haarlem actief aan heeft meegewerkt met het verzorgen van workshops. Belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen die van belang zijn en aan bod kwamen tijdens de conferentie betroffen o.a. radicalisering en terreurdreiging, afstemming Zorg en Veiligheid en digitale criminaliteit. De opgehaalde informatie uit de workshops vormen bouwstenen die betrokken worden bij de herijking van het VIOS-convenant, waarin ook basisscholen willen participeren.

Handhaving rondom scholen

De schoolomgeving moet een veilige plek zijn voor kinderen. Ook de route naar school moet veilig zijn. Vooral rond de tijden dat de school begint en uitgaat moet dit worden nagestreefd. Op die manier kunnen kinderen zich veilig rond de school bewegen en kunnen kinderen op jongere leeftijd lopend of fietsend naar school. In het kader van verkeersveiligheid en parkeerhandhaving is parkeerhandhaving daarom dagelijks aanwezig rondom scholen. Er wordt gehandhaafd op gevaarlijke verkeerssituaties en/of parkeerovertredingen. Zodoende wordt de verkeersveiligheid rondom scholen veiliger.

6.3.3 Aandachtspunten

Bovenstaande analyse geeft een beeld over de veiligheid in en rondom scholen. Echter is dit beeld niet helemaal compleet. Zo is nog onbekend hoe groot de omvang van andere thema's zijn zoals loverboys, (digitaal) pesten of bijvoorbeeld de overlast die door omwonenden ervaren wordt. In het VIOS-convenant, dat op dit moment wordt herzien, is aandacht voor informatie-uitwisseling op deze thema's van belang.

7. Veiligheidsveld IV: Fysieke veiligheid

Binnen het veiligheidsveld 'Fysieke Veiligheid' vallen de 'echte' fysieke veiligheidsthema's zoals rampenbestrijding, crisisbeheersing en brandveiligheid. De gemeente, politie, brandweer en de hulpdiensten werken hierbij nauw samen.

De aandacht ligt daarbij steeds meer op het voorkomen van ongelukken en branden. De bedoeling is, dat alles in het werk wordt gesteld om te voorkomen dat er een gevaarlijke situatie ontstaat, zoals een grote brand of een ongeval.

Dit veiligheidsveld behandelt de volgende thema's:

1. Brandveiligheid
2. Externe veiligheid
3. Rampenbestrijding en crisisbeheersing

In het (oorspronkelijke) format van de VNG is verkeersveiligheid een van de thema's in dit veiligheidsveld. Gezien verkeersveiligheid niet belegd is bij afdeling Veiligheid en Handhaving is ervoor gekozen dit thema niet mee te nemen in de veiligheidsanalyse. Daarentegen valt parkeeroverlast en overlast van scooters/fietsers in voetgangersgebieden wel onder afdeling Veiligheid en Handhaving. Dit thema is terug te vinden onder fysieke kwaliteit in het veiligheidsveld 'veilige woon- en leefomgeving'.

7.4 Brandveiligheid

Veiligheidsveld 4: Fysieke Veiligheid	Thema: Brandveiligheid
Dit thema heeft enerzijds betrekking op de brandveiligheid van gebouwen en op de voorwaarden voor effectieve brandbestrijding. Om de brandveiligheid te borgen zien gemeente, brandweer en omgevingsdienst toe op een brandveilige constructie en gebruik van gebouwen. Door voorlichting en onderwijs, bevorderen gemeente en brandweer het risicobewustzijn van brandgevaar bij specifieke doelgroepen zoals ouderen of studenten. De onderstaande analyse geeft inzicht op de brandveiligheid in Haarlem. In Haarlem vinden de meeste woningbranden plaats in Schalkwijk. Tevens verschuift de aanpak van de brandweezorg van het bestrijden van branden naar het voorkomen en beperken van branden.	

7.4.1 Beeld

In de afgelopen vijf jaar (2013-2017) is de brandweer gemiddeld meer dan 100 keer per jaar uitgerukt. Tabel 1 laat zien dat het aantal branden per jaar niet substantieel toeneemt, noch is er een afname zichtbaar. Het grootste deel van de branden vindt plaats in woningen.

Tabel 1 Branden in Haarlem (2013-2017), bron: VRK					
	Jaar				
	2013	2014	2015	2016	2017
Brand in woning	78	68	104	74	89
Brand in industrie/agrarisch	3	6	8	5	4
Brand in winkel	11	7	5	5	7
Overige	19	17	17	16	11
Totaalaantal branden	113	98	134	100	111

In tabel 2 zijn het aantal branden van het afgelopen jaar per stadsdeel te zien. Te zien is dat er in het centrum het minst aantal branden zijn geweest. Opvallend in deze tabel is het relatief hoge aantal branden in Schalkwijk. Het stadsdeel is middelgroot wat betreft huishoudens, maar toch waren hier de meeste branden.

Tabel 2 Branden in 2017 per stadsdeel, bron: VRK						
Incident	Stadsdeel					
	Noord	Oost	Schalkwijk	Centrum	Zuidwest	Onbekend stadsdeel
Brand in woning	18	16	24	7	18	6
Overige (industrie/agrarisch/winkel/onderwijs etc.)	1	6	6	4	2	3
Totaalaantal branden	19	22	30	11	20	9

7.4.2 Aanpak

In navolging op de landelijke visie 'Rembrand (2015)' streeft de brandweer naar minder branden, minder schade en minder slachtoffers. De focus binnen de brandweezorg verschuift van het bestrijden van branden naar het voorkomen en beperken van branden. De brandweer beoogt een brede benadering waarbij niet alleen de brandweer, maar ook burgers, bedrijven en instellingen hun verantwoordelijkheid nemen bij het vergroten van de brandveiligheid.

In 2015 is onderzoek gedaan naar de bluswatervoorziening in de veiligheidsregio. Uit dit onderzoek is gebleken dat er - gelet op de huidige normen voor brandbestrijding - knelpunten bestaan in de primaire (brandkranen) en secundaire (oppervlaktewater) bluswatervoorziening binnen de VRK-gemeenten. Er is daarop door de VRK een tijdelijke voorziening getroffen met tankwagens om te voorzien in extra bluswater. Daarnaast moderniseren drinkwaterbedrijven het leidingnet, waardoor voldoende wateropbrengst in de toekomst niet vanzelfsprekend is. In 2018 moet een keuze gemaakt worden over een toekomstbestendige bluswatervoorziening die voldoet aan de normen van deze tijd. Daarbij zijn grofweg twee richtingen te onderscheiden: ofwel het huidige systeem van brandkranen wordt waar nodig verbeterd, ofwel de taak van bluswatervoorziening – die wettelijk gezien een gemeentelijke verantwoordelijkheid is - wordt regionaal belegd bij de VRK en ingevuld met mobiel watertransport.

7.4.3 Aandachtspunten

Op het gebied van brandveiligheid zijn twee aandachtspunten van belang. Ten eerste moet blijvend geïnvesteerd worden in brandpreventie door voorlichting, advies en onderwijs. Mensen moeten bewust gemaakt worden van de risico's van brand en de maatregelen die zij daartegen kunnen nemen. Op de tweede plaats moet een adequate bluswatervoorziening gerealiseerd worden, zodat ook in de toekomst voldoende bluswater gegarandeerd is.

7.5 Externe veiligheid

Veiligheidsveld 4: Fysieke Veiligheid

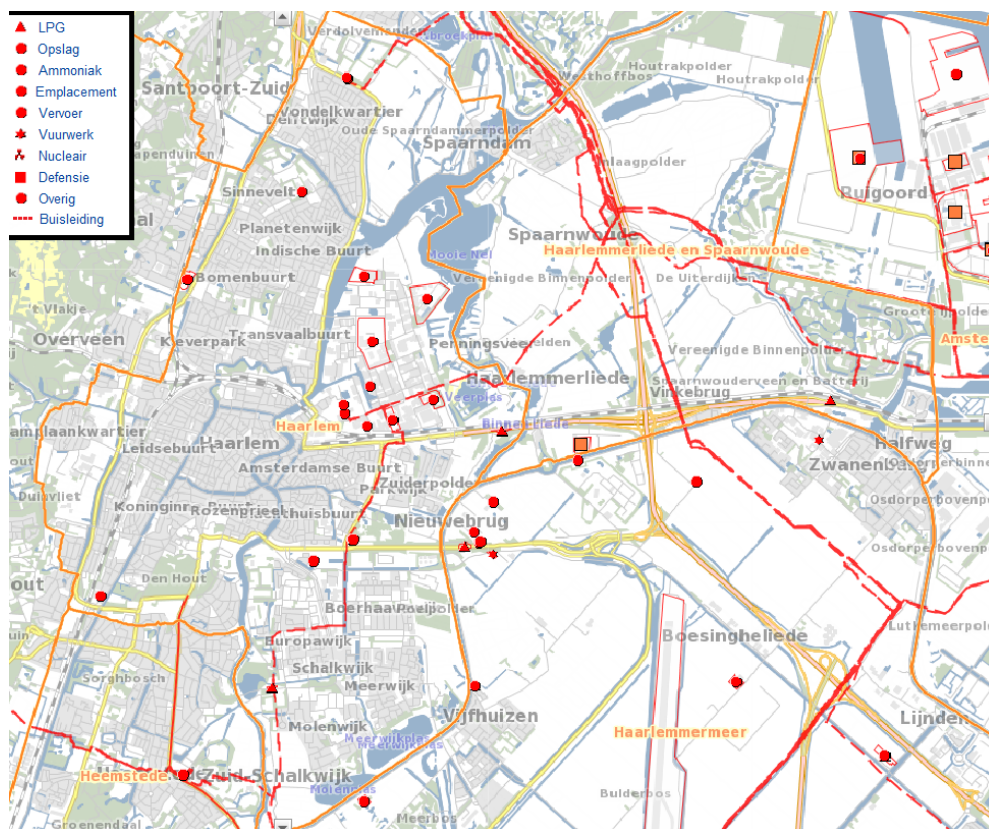
Thema: Externe veiligheid

Het thema externe veiligheid heeft betrekking op de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Gevaarlijke stoffen worden bewerkt en/of opgeslagen in inrichtingen en vervoerd via weg, water, spoor, lucht en buisleidingen. Binnen externe veiligheid worden het 'groepsrisico' (GR) en het 'plaatsgebonden risico' (PR) onderscheiden. In beide gevallen gaat het om de externe veiligheidsrisico's van de gevaarlijke stoffen voor de (directe) omgeving. In de afgelopen vijf jaar zijn er in Haarlem geen grote noemenswaardige incidenten geweest die betrekking hebben op de externe veiligheid. Onderstaande analyse brengt de risico's in kaart

7.5.1 Beeld

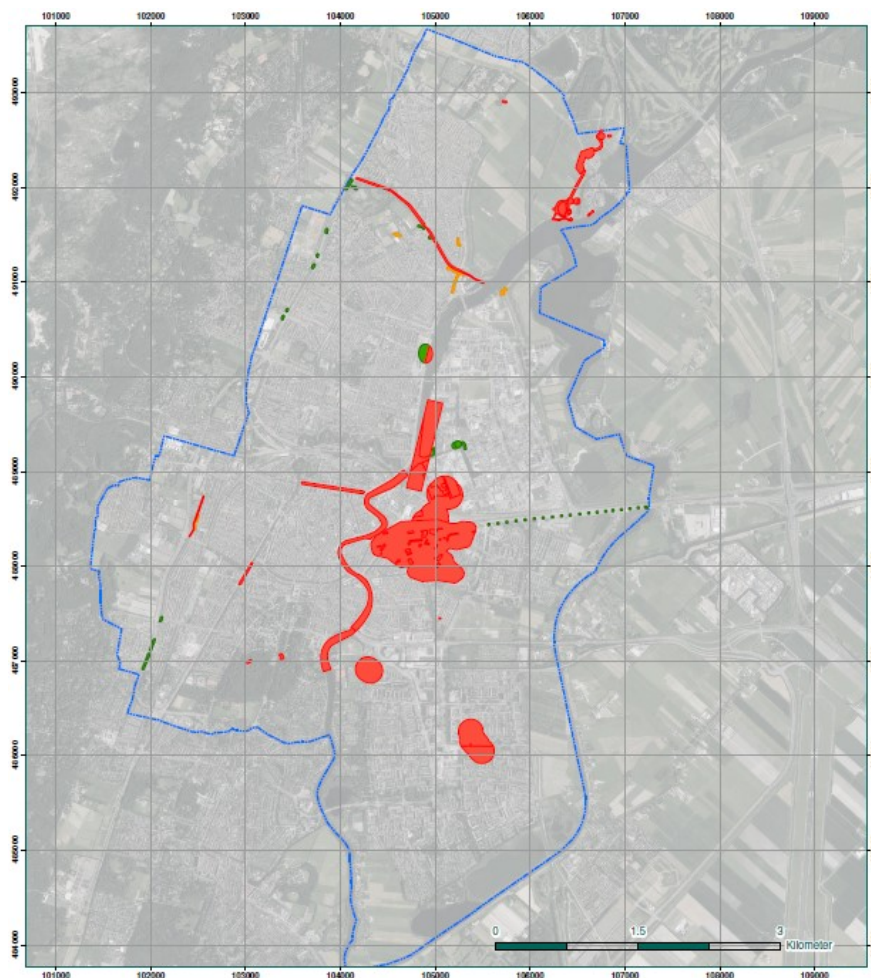
Het risicoprofiel externe veiligheid beperkt zich binnen de gemeente Haarlem tot een 'ongeval met gevaarlijke stoffen'. Binnen de gemeente zijn 21 locaties met een verhoogd risico op een dergelijk ongeval (zie figuur 3). Deze locaties variëren van (kleinschalige) industriële productiefaciliteiten (MSD, Teva Pharmachemie, Edilon sedra) tot de busremise van Connexxion, tankstations, openbare zwembaden en de ijsbaan. De meeste risicolocaties bevinden zich op bedrijfsterreinen buiten bewoond gebied.

Tevens loopt er een hogedruk aardgasleiding door bewoond gebied (zie rode stippellijn in figuur 3). Hoewel het risico zeer gering is, bestaat er een uiterst kleine kans dat zo'n buis beschadigd raakt door bv. (graaf)werkzaamheden. Aardgas kan in zo'n situatie onder hoge druk uit de buizen komen en ontsteken met een fakkelbrand tot gevolg.

Figuur 1: Risicolocaties Gevaarlijke Stoffen gemeente Haarlem (bron: risicokaart.nl)

In 2017 is in opdracht van de gemeente Haarlem een beleidskaart niet-gesprongen explosieven opgesteld; op basis van historisch onderzoek zijn binnen de gemeente risicocontouren aangegeven waarbinnen - bij grondroering - een verhoogde kans bestaat op het aantreffen van conventionele explosieven uit de eerste en tweede wereldoorlog. Op de kaart (zie figuur 4) zijn de resultaten van alle naoorlogse werkzaamheden en onderzoeken verwerkt. Binnen de risicocontouren moet bij graafwerkzaamheden aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van explosieven worden gedaan.

Figuur 2: Beleidskaart conventionele explosieven Gemeente Haarlem

7.5.2 Aanpak

Om risico's te bepreken dan wel te verkleinen worden vergunningen van risicobedrijven door de omgevingsdienst en provincie gecontroleerd op actualiteit, juistheid en volledigheid. Daarnaast houdt de Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) bij alle bedrijven toezicht op het naleven van de regelgeving. Bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen een risicocontouren van een bedrijf of inrichting wordt de aanvaardbaarheid van risico's beoordeeld (in de toelichting van het plan) en worden risico verlagende maatregelen betrokken bij de ontwikkeling. Bij deze plannen wordt o.a. met betrekking tot rampenbestrijding advies aan de VRK gevraagd. Deze taken worden in samenwerking tussen gemeente en de ODIJ uitgevoerd. Indien nodig worden er door externe partijen kwantitatieve risicoanalyses opgesteld en afstemming gezocht met TNO. Tot slot houdt de ODIJ het risicoregister actueel, zodat er een goed overzicht is van de aanwezige risicobedrijven.

7.5.3 Aandachtspunten

Hoewel er een beleidskaart conventionele explosieven is opgesteld, is er geen nog geen beleid vastgesteld over het beheer van de kaart en brongegevens. Daarnaast is niet vastgelegd hoe binnen de gemeente Haarlem wordt omgegaan met de opsporing en vernietiging van conventionele explosieven. Daarom moet in de komende periode een beleidsplan worden opgesteld zaken zoals verantwoordelijkheden, een eventuele vernietigingslocatie en financiële afwikkeling worden beschreven.

7.6 Rampenbestrijding en Crisisbeheersing

Veiligheidsveld 4: Fysieke Veiligheid	Thema: Rampenbestrijding en Crisisbeheersing
Rampenbestrijding en crisisbeheersing is erop gericht om de inzet van een organisatie te coördineren in geval van een gebeurtenis waarbij het leven of de gezondheid van veel personen op het spel staat, dan wel een situatie waarin een vitaal belang van de samenleving is of dreigt te worden aangetast. De organisatie van de rampenbestrijding en crisisbeheersing is een primaire verantwoordelijkheid van de gemeente. Sinds de invoering van de Wet Veiligheidsregio's (2010) worden deze taken uitgevoerd door de Veiligheidsregio's, in het geval van Haarlem door de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK). Sinds de brand in parkeergarage de Appelaar (2010) hebben zich in Haarlem geen grootschalige rampen of crises voorgedaan. Gedegen oefeningen en voorbereidingen blijven desondanks van groot belang.	

7.6.1 Beeld

Lokaal risicoprofiel

De risicosituatie van Haarlem wordt onder meer gekenmerkt door grote en kleinere evenementen die door het jaar heen plaats vinden (o.a. Bevrijdingspop). Voorts zijn er verschillende gebouwen met een grootschalige publieksfunctie (winkelcentra), waarvan Ikea met ca. 2,5mln bezoekers per jaar, een grote regionale trekpleister is. In de gemeente bevinden zich diverse tankstations en opslaglocaties voor brandbare gassen (LPG, propaan). Bedrijven waar gevaarlijke stoffen worden opgeslagen of verwerkt concentreren zich vooral in de Waarderpolder (zoals MSD en Edilon-Sedra). De Kunstijsbaan Kennemerland heeft een (kleine) hoeveelheid - enkele honderden kg - ammoniak in opslag.

Regionaal risicoprofiel

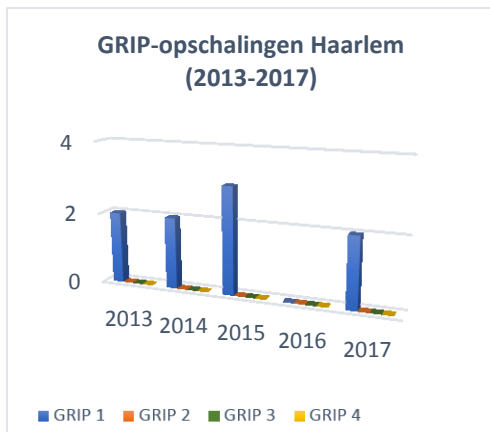
In twee gebieden in het bijzonder concentreren zich verschillende risico's. Deze gebieden zijn het Noordzeekanaal en de luchthaven Schiphol. Beide gebieden kenmerken zich door een relatief grote dichtheid en een grote diversiteit aan risico's. De risico-hotspots zijn tevens van groot economisch belang; de schade van een stremming van Schiphol of het Noordzeekanaal loopt al snel in de miljoenen euro's. Daarnaast kan een incident op Schiphol of het Noordzeekanaal keteneffecten tot gevolg hebben, die tot ver buiten het gebied reiken.

GRIP-opschalingen

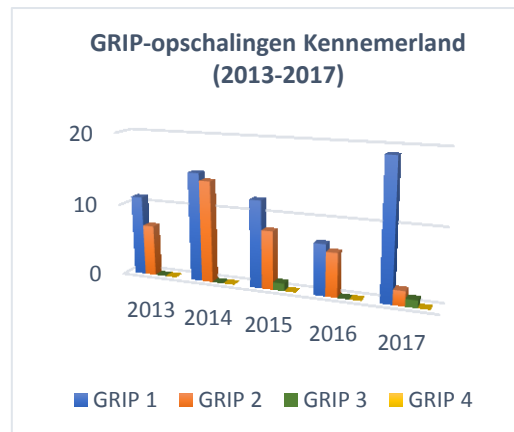
In figuur drie en vier is het aantal incidenten met GRIP-opschalingen (2013-2017) in Haarlem en in Kennemerland weergegeven⁶. In de afgelopen vijf jaar (2013-2017) heeft er in Haarlem negenmaal een GRIP-opschaling plaatsgevonden. Acht van de negen opschalingen betrof een brand. Bij alle opschalingen was GRIP 1 van kracht, dit betekent dat bij het desbetreffende incident een goede afstemming nodig is geweest tussen verschillende diensten, maar dat het incident geen gevolgen heeft gehad voor de omgeving (zoals bij een gaswolk of noodzaak voor ontruiming).

In Kennemerland heeft er in de afgelopen vijf jaar (2013-2017) in totaal 104 keer een GRIP-opschaling plaatsgevonden. In 64 gevallen was er sprake van GRIP 1. Te zien is dat het aantal GRIP 1 incidenten in 2017 hoger lagen dan voorgaande jaren (2013-2016). Daarentegen is het aantal GRIP 2 incidenten de afgelopen jaren (2014-2016) gedaald. GRIP 4, waarbij meerdere gemeente betrokken zijn bij of getroffen worden door een ramp, is in de afgelopen vijf jaar niet voorgekomen.

⁶ De Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijding Procedure (GRIP) is de werkwijze die bepaalt hoe de coördinatie tussen hulpverleningsdiensten verloopt. Een schaal van 0 tot 5 geeft de mate van opschaling weer. Bij normale incidenten kunnen hulpdiensten de communicatie onderling afstemmen, er is dan sprake van GRIP 0, de dagelijkse routine. Bij GRIP 1 gaat het om een incident waar goede afstemming voor nodig is tussen de verschillende diensten. Bij een incident dat gevolgen heeft voor de omgeving (bv. Gaswolk, noodzaak voor ontruiming) wordt GRIP 2 van kracht. Als er sprake is van een incident van meer dan plaatselijke betekenis wordt GRIP 3 afgekondigd. Er is sprake van GRIP 4 wanneer meerdere gemeenten betrokken zijn bij of getroffen worden door een ramp.

Figuur 3: Grip-opschalingen

Haarlem Figuur 4: Grip-opschalingen in Kennemerland

7.6.2 Aanpak

Bij risico- en crisisbeheersing zijn een groot aantal partijen actief, elk met verschillende verantwoordelijkheden en bevoegdheden, die onderling van elkaar afhankelijk zijn. Het werkveld van rampenbestrijding en crisisbeheersing is voortdurend in beweging om aan te sluiten op de snel veranderende wereld. Er wordt niet alleen nagedacht over nieuwe dreigingen zoals cybercriminaliteit en terrorisme, maar ook aansluiting gezocht bij de organisatie van de maatschappij. Daarom wordt zelfredzaamheid van burgers gestimuleerd door actief te communiceren over risico's, het bieden van handelingsperspectieven ('Wat kunt u doen als...') en het faciliteren van burgerhulpverlening. Eigentijdse bevolkingszorg gaat uit van een samenleving die zelf ook haar verantwoordelijkheid neemt tijdens een ramp of crisis en een overheid die haar zorg inspeelt op de (aanvullende) behoefte van de samenleving.

7.6.3 Aandachtspunten

Blijvend punt van aandacht is de bezetting en vakbekwaamheid van de gemeentelijke crisisorganisatie, ook als werkelijke rampen of crises uitblijven. Daarom wordt samen met bureau bevolkingszorg actief ingezet op werving en opleiding van (nieuwe) medewerkers. Verder moet in de komende periode worden onderzocht hoe bureau bevolkingszorg verder ontwikkeld kan worden. Hierbij staat de huidige organisatievorm vanwege capaciteitsgebrek ter discussie.

8. Veiligheidsveld V: Integriteit en veiligheid

Binnen dit veiligheidsveld vallen een aantal verschijnselen die meer fundamenteel onze rechtsorde en veiligheid bedreigen.

Het veiligheidsveld is onderverdeeld in de volgende thema's:

1. Radicalisering en polarisatie
2. Georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit
3. Veilige publieke taak
4. Informatieveiligheid
5. Ambtelijke en bestuurlijke integriteit

8.1 Radicalisering en Polarisatie

Veiligheidsveld 5: Integriteit en veiligheid

Thema: radicalisering en polarisatie

Bij dit thema gaat het om ideologische groepen en/of stromingen van personen in de samenleving die dermate zijn geradicaliseerd, dat zij door hun wijze van handelen of door hun uitingen zorgen voor maatschappelijke spanningen. Deze spanningen kunnen invloed hebben op de algemene veiligheid (bij toepassen van geweld) of het veiligheidsgevoel van de burgers. Dergelijke groepen vergroten de polarisatie in de samenleving en zetten deze onder druk. Stromingen die op die manier kunnen radicaliseren, zijn bijvoorbeeld: rechts-extremisme, moslimextremisme, en links-extremisme. In Haarlem is een beperkt aantal personen in beeld die (in het verleden) signalen van radicalisering hebben vertoond. Op dit moment zijn er, voor zover bekend, bekend geen signalen dat er in Haarlem sprake is van rechts- of linksextremisme.

8.1.1 Beeld

Radicalisering/extremisme

Gewelddadig jihadisme vormt op dit moment een substantiële bedreiging voor de nationale veiligheid van Nederland en de internationale rechtsorde. Toch wordt het veiligheidsbeeld in het eerste kwartaal van 2018 positiever. Volgens de AIVD neemt de aannemelijkheid van een aanslag in Nederland langzaam af. Door het uiteenvallen van het zogenoemde kalifaat is de organisatie van ISIS verzwakt. Ook zijn er sinds oktober 2017 nauwelijks nog jihadistische aanslagen gepleegd in West-Europa. Het is nog te vroeg om te zeggen hoe bestendig dit beeld is, daarom blijft het dreigingsniveau op niveau 4 van de 5. Dat betekent dat de kans op een aanslag in Nederland reëel is.

Op gebied van de aanpak van radicalisering heeft de gemeente Haarlem een rol op het gebied van het stroomlijnen en oppakken van signalen en/of meldingen, preventie, het realiseren van bewustwording en het trainen van eerstelijnsmedewerkers, het treffen van bestuurlijke maatregelen en het deradicaliseren van personen. In Haarlem is een beperkt aantal personen in beeld die (in het verleden) signalen van radicalisering hebben vertoond. Het gaat hierbij om personen met verschillende achtergronden, zonder sprake van eenduidigheid. Een opvallende ontwikkeling is dat bij nieuwe signalen en meldingen van radicalisering steeds vaker een (mogelijk) OGGZ-component wordt gezien. Het is niet altijd eenduidig te stellen of er daadwerkelijk sprake is van radicalisering of juist van verward gedrag, of een combinatie van beiden.

In de afgelopen vijf jaar (2013-2017) is er 1 persoon uit Haarlem gereisd naar IS-gebied. Tegen hem is onder andere een paspoortmaatregel getroffen. Op deze persoon is een plan van aanpak gemaakt, welke wordt gemonitord in een individueel casuoverleg (ICO) met politie, Openbaar Ministerie en de gemeente. Van één ander persoon wordt ook vermoed dat hij is uitgereisd, maar dat kan niet met zekerheid worden vastgesteld. Ook tegen hem is een paspoortmaatregel getroffen. Aangezien niet duidelijk is waar deze persoon zich bevindt, heeft de NCTV degene als vermist opgegeven. Ook het plan van aanpak inz. deze persoon wordt gemonitord in een ICO.

Op dit moment zijn er, voor zover bekend, geen signalen dat er in Haarlem sprake is van rechts- of linksextremisme. Op het moment dat daar wel sprake van is, zal op dezelfde wijze als bij de aanpak van mogelijke radicalisering worden aangepakt en samengewerkt met verschillende partijen.

Religieuze en levensbeschouwelijke organisaties

In Haarlem zijn bijna 50 religieuze en levensbeschouwelijke organisaties actief: kerken, moskeeën, een synagoge (in Heemstede), Stem in de Stad, Soefi's, Humanisten en andere organisaties die zich op een of andere manier bezighouden met religie, geloof of levensbeschouwing. De gemeente Haarlem heeft tot nu toe veel goede contacten opgedaan en onderhouden met deze verschillende zelforganisaties die al dan niet een zeer actieve rol hebben in de Haarlemse samenleving. De contacten met religieuze instellingen blijft wat achterwege. De komende periode wil de gemeente (waaronder de afdelingen Veiligheid en Handhaving & Maatschappelijke Ondersteuning), samen met onder andere de politie en eventuele andere partners hier nader op gaan inzetten.

8.1.2 Aanpak

Radicalisering

De aanpak van radicalisering en terrorisme is één van de belangrijkste thema's in het internationale en nationale veiligheidsbeleid van de afgelopen jaren (2013-2017). De rijksoverheid werkt – sinds het dreigingsniveau terrorisme in maart 2013 werd verhoogd- intensief aan de versterking van de aanpak van radicalisering en terrorismebestrijding in Nederland. Vanuit het ministerie van Veiligheid en Justitie en de NCTV is ten behoeve van de versterkte aanpak een “Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme opgesteld en is tevens de “Handreiking aanpak van radicalisering en terrorismebestrijding op lokaal niveau” ter beschikking gesteld aan gemeenten.

Onder regie van de gemeente Haarlem en in samenwerking met de politie, OM, het Veiligheidshuis Kennemerland en andere betrokkenen is in 2015 een lokaal integraal plan van aanpak opgesteld. Dit plan heeft vier pijlers, namelijk: 1) het vergroten van de bewustwording onder professionals en inwoners, 2) het trainen van eerstelijnswerkers, 3) het stroomlijnen van meldingen en signalen rondom radicalisering en 4) het versterken van de relaties tussen de gemeente Haarlem en de bestaande netwerken in Haarlem.

De afgelopen jaren is ingezet op de uitvoering van alle pijlers. Medewerkers van verschillende afdelingen binnen de gemeente alsmede eerstelijnswerkers van organisaties van externe partners hebben meegedaan aan trainingen van het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) om het bewustzijn over radicalisering te vergroten. Ook heeft een aantal sleutelfiguren uit de Islamitische gemeenschap deelgenomen aan deze trainingen en hebben Haarlemse zelforganisaties bijeenkomsten georganiseerd over dit onderwerp, waarbij de gemeente Haarlem aan heeft gesloten om te vertellen over het beleid, de praktijk en de aanpak.

Signalen, meldingen en vragen over radicalisering worden gestroomlijnd en komen binnen bij de dossierhouder radicalisering op de afdeling Veiligheid en Handhaving. Als gevolg van een motie van de raad wordt hierin nog meer eenduidigheid in aangebracht, en wel door te komen tot een nieuw adres waarop alle meldingen en signalen binnenkomen, zijnde het meldpuntradicalisering@haarlem.nl. Signalen, meldingen en/of vragen die binnenkomen bij de dossierhouder radicalisering worden besproken in het Integraal Informatie Overleg (I2O) binnen het Zorg- en Veiligheidshuis Kennemerland (ZVHK). Daarbij wordt in samenwerking met verschillende professionals met specialistische kennis op het gebied van radicalisering, zijnde de procescoördinator van het ZVHK, de interventiespecialist van het OM, de CTER-contactpersoon en informatiespecialist van de politie Haarlem én de gemeentelijke dossierhouder radicalisering, alle signalen en meldingen besproken en geduid. Indien nodig volgt – na besluitvorming door de driehoek - een individueel casusoverleg met alle direct betrokkenen om een plan van aanpak te maken.

Bij concrete vragen kan de gemeentelijke dossierhouder radicalisering dezelfde professionals met specialistische kennis indien nodig raadplegen. Aanvullend hierop kan de dossierhouder (als deelnemer aan de regionale projectgroep CTER) ook de leden van de regionale projectgroep CTER bevragen. Daaraan nemen niet alleen de politie, het OM en de drie gemeentelijke liaisons vanuit Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland en Kennemerland deel, maar ook het NCTV/ministerie Justitie en Veiligheid en de Koninklijke Marechaussee. De lijnen met de verschillende partners en de rijksoverheid zijn daarmee kort, en maakt het gemakkelijk om te sparren en kennis en ervaring met elkaar uit te wisselen.

Polarisatie

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BDK) zet zich in voor gelijke behandeling, behandelt en registreert klachten, geeft advies, doet onderzoek en geeft voorlichting en advies op het gebied van antidiscriminatiebeleid en gelijke behandeling in heel Kennemerland en dus ook Haarlem. Om polarisatie tegen te gaan is een project gestart genaamd ‘Verbinding tussen Religie en Levensbeschouwing’. Dit project wordt uitgevoerd door het BDK. Verder wordt er door de gemeente veel geïnvesteerd in migranten-zelforganisaties in de vorm van empowerment, zodat zij een brug vormen tussen haar leden en de brede Haarlemse samenleving.

8.1.3 Aandachtspunten

Er is constante aandacht nodig voor het behouden en ontwikkelen van een inclusieve samenleving in Haarlem, waarbij mensen en doelgroepen niet worden uitgesloten en discriminatie wordt tegengegaan en waarbij contacten met diverse religieuze instellingen worden versterkt.

Bij de duiding van nieuwe signalen en meldingen in het Zorg- en Veiligheidshuis wordt steeds vaker een (mogelijk) OGGZ-component gezien. Het is niet altijd eenduidig te stellen of er daadwerkelijk sprake is van radicalisering of juist van verward gedrag (of van beiden). Van belang is om met de partners de interventies op elkaar af te stemmen.

Alle integrale inzet en monitoring geven geen garantie dat alle personen die verkeerde bedoelingen hebben in beeld zijn en/of in beeld kunnen worden gebracht. Dit geldt specifiek voor uitreizigers en terugkeerders. Het blijft de komende jaren belangrijk om als gemeente te investeren in het vergroten van bewustwording op radicalisering, zowel onder de eigen medewerkers als die van externe partners en organisaties. Tevens gaat blijvende aandacht uit naar het goed vormgeven van de regierol van de gemeente waarbij gestuurd wordt op de verbinding met personen/of gezinnen die in de aanpak zijn opgenomen.

8.2 Georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit

Veiligheidsveld 5: Integriteit en veiligheid	Thema: georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit
Bij dit thema gaat het om vormen van georganiseerde criminaliteit die zich manifesteren in de gemeente/op het gemeentelijk grondgebied, met mogelijk een bedreigende uitstraling naar de (woon)omgeving. Denk aan druggerelateerde criminaliteit, mensenhandel, witwassen en vastgoedfraude, Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's). Mogelijk dat deze fenomenen zich concentreren op bepaalde locaties zoals recreatieparken, bedrijventerreinen, buitengebieden, waarbij deze locaties aangewezen kunnen zijn als zgn. 'handhavingsknelpunten'. De betreffende groepen en/of personen maken wellicht in bepaalde mate gebruik (misbruik) van gemeentelijke voorzieningen en beschikkingen (vergunningen en aanbestedingen). Sprake kan zijn van verweving van onder- en bovenwereld. Uit onderstaande analyse komen de problematiek rondom woon- en adresfraude, de toename van sluitingen van panden op basis van de opium wet en de geïntensiverde aanpak van OMG's en de sluitingen van hun clubhuizen aan bod. In de afgelopen jaren is een groot aantal ondermijnende activiteiten succesvol in de kiem gesmoord. Toch blijft de problematiek - ondanks de geïntensiverde, integrale samenwerking – hardnekkig. Doordat ondermijning in eerste instantie niet zichtbaar is, is lastig grip te krijgen op ondermijnende activiteiten. In Haarlem is o.a. nog sprake van woon- en adresfraude, drugscriminaliteit en de aanwezigheid van Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's).	

8.2.1 Beeld

Georganiseerde criminaliteit heeft veelal een ondermijnd effect op onze samenleving. Het ondermijnende karakter van georganiseerde criminaliteit schuilt in de verwevenheid die tussen boven- en onderwereld ontstaat doordat de onderwereld gebruik maakt van legale voorzieningen. Daarnaast kunnen criminelen dankzij hun illegaal verkregen vermogen belangrijke economische en sociale macht- en invloedsposities in de buurt en maatschappij verwerven. Een voorbeeld van de verweving tussen onder- en bovenwereld is het gebruiken van vastgoed voor het telen van hennep, het witwassen van crimineel verkregen vermogen of mensenhandel. Voor het verkrijgen en exploiteren van vastgoed maken criminelen onder andere gebruik van financiële dienstverleners, makelaars, notarissen, loodgieters en de overheid als vergunningverlener. Met het crimineel verworven geld kan dan vervolgens bijvoorbeeld een voetbalclub worden gesponsord. Op die manier werven criminelen aanzien in de buurt en nemen zij een belangrijke en invloedrijke posities in de maatschappij in.

Binnen de aanpak van ondermijnende criminaliteit ligt het accent landelijk op de volgende verschijningsvormen van georganiseerde criminaliteit:

- Georganiseerde hennepcultuur
- Mensenhandel en -smokkel
- Witwassen en fraude (binnen de vastgoedsector)
- Criminele motorbendes

Daarnaast kunnen op regionaal niveau verschijningsvormen van georganiseerde criminaliteit benoemd worden die extra aandacht verdienen (regionale handhavingsknelpunten).

Woon- en Adresfraude

Alle overheden gebruiken de Basisregistratie Personen (BRP); van gemeentelijk sociaal loket tot de Belastingdienst. Als een adresregistratie verkeerd is, kunnen regelingen misbruikt worden die aan dat adres gekoppeld zijn. Zo kan de BRP misbruikt worden om onterecht toeslagen aan te vragen, belastingen te ontduiken en criminele activiteiten af te schermen. Het gaat daarbij niet alleen om incidenten, maar ook om structureel misbruik (op mogelijk grote schaal). Ondanks de initiatieven die zijn genomen naar aanleiding van de zgn. 'Bulgarenfraude' in 2013 komt het structureel misbruik van de BRP, niet alleen landelijk, maar ook in Haarlem voor. Gemeente Haarlem voert adrescontroles uit, in samenwerking met diverse partners met als doel het verbeteren van de kwaliteit van de basisregistratie

In 2014 is gemeente Haarlem aangesloten bij het nationale initiatief van het ministerie van Binnenlandse Zaken genaamd Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA). Dit project verricht data-analyses om risicoadressen op te sporen. Naar deze risico-adressen wordt onderzoek verricht en huisbezoeken afgelegd.

Tabel 1 geeft het aantal afgeronde onderzoeken weer en laat zien dat het aantal onderzoeken naar risicoadressen is geïntensiveerd. Eveneens toont tabel 1 aan dat door het toenemen van het aantal

huisbezoeken er steeds vaker een afwijking geconstateerd wordt ten opzichte van de BRP. Het woonfraude team maakt een terugmelding als na een huisbezoek een afwijking is vastgesteld tussen de BRP-registratie en de werkelijke situatie.

Tabel 1 Onderzoeken woon- en adresfraude, bron: Gemeente Haarlem, Landelijke Aanpak Adreskwaliteit en Proweb				
	Jaar			
	2014	2015	2016	2017
Afgeronde Onderzoeken Woon- & adresfraude/LAA	345	397	701	876
Geconstateerde afwijking BRP-registratie en werkelijke situatie	83	116	235	270

Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's)

Leden van Outlaw Motorcycle Gangs, zoals Hells Angels, No Surrender, Satudarah en Bandidos, worden in toenemende mate in verband gebracht met criminele activiteiten. Volgens de politie zijn leden van de OMG's vaak betrokken bij georganiseerde misdaad en zijn de kopstukken van de OMG's bekende Nederlandse beroepscriminelen. Er bestaan een groot aantal aanwijzingen dat dergelijke leden van OMG's zich schuldig maken aan bedreigingen, intimidatie, afpersing, geweldsdelicten, drugsdelicten alsmede vuurwapenbezit. De politie vermoedt dat er een lichte toename is van het aantal OMG-leden. De Minister van Justitie en Veiligheid geeft aan dat de integriteit van de overheid door OMG's in het geding is: het zaaien van angst door middel van intimidatie- en afpersingspraktijken - en daarmee mogelijk samenhangende terughoudendheid om op te treden en geringe aangiftebereidheid - en het in geslotenheid opereren van deze clubs bemoeilijkt adequaat toezicht en handhaving. Zo voldoen clubhuizen en andere verzamelplaatsen in veel gevallen niet aan wet- en regelgeving.

Uit recent landelijk onderzoek van de universiteit Leiden en de Landelijke Eenheid blijkt dat ruim 85% van de leden van Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's) in Nederland een strafblad heeft, waarvan de helft voor geweld en een derde voor een drugsdelicten. Van de leden van supportclubs heeft 78% een strafblad (Veiligheidsbeeld Eenheid NH, 2018). Deze cijfers bevestigen het risico op betrokkenheid bij criminaliteit van OMG-leden. In Haarlem bestaan aanwijzingen dat de Haarlemse OMG-leden en leden van supportclubs betrokken zijn bij criminaliteit en overlast. Leden van OMG's worden in verband gebracht met afpersing, bedreiging, andere geweldsmisdrijven, verboden wapenbezit en drugshandel. In de afgelopen vijf jaar hebben zich drie OMG's in Haarlem gevestigd: Hells Angels, Trailer Trash Travellers en No Surrender. De clubhuizen van deze OMG's zijn in 2017 en 2018 gesloten.

Drugscriminaliteit

Drugscriminaliteit heeft een relatie met een veelheid aan andere vormen van criminaliteit - zoals vermogenscriminaliteit, vuurwapenhandel en mensenhandel - en met overlast en geweld in de wijk. De handel in drugs wordt georganiseerd door criminele netwerken. Illegale hennepsteelt is landelijk een omvangrijke business waar vele miljoenen in omgaan. Drugscriminaliteit in Haarlem wordt vooral veroorzaakt door hennepsteelt. In Haarlem zijn de afgelopen vijf jaar diverse hennepkwekerijen ontmanteld, waarbij tevens sprake was van diefstal van stroom en water. Het is moeilijk in te schatten hoe groot de hennepsteelt in Haarlem werkelijk is. Het vermoeden is dat het aantal veel groter is dan de 20-30 meldingen (zie tabel 2) die jaarlijks binnenkomen. Voorts blijkt uit de meldingen steeds vaker dat de criminaliteit rond hennepkwekerijen zich steeds meer verhard. Er is sprake geweest van zogenaamde rip-deals en in 1 geval leidde dit zelfs tot een schietpartij met dodelijke afloop. Tevens geeft de politie (NH) aan dat er een verschuiving is van grootschalige naar kleinschalige hennepsteelt. Deze ontwikkeling is ook zichtbaar in Haarlem. Grote kwekerijen met enkele duizenden planten komen (bijna) niet meer voor.

Verder zijn er in de afgelopen jaren twee woningen gesloten in verband met handel in verdovende middelen. Daarnaast zijn er signalen dat sommige jongeren, die subject zijn in een persoonsgerichte aanpak ter bestrijding van overlast en criminaliteit, zich bezighouden met verdovende middelen.

Tabel 2; sluitingen en waarschuwingen panden op basis van de Opiumwet				
Incident	Jaar			
	2014	2015	2016	2017
Sluitingen	3	9	9	15
Waarschuwingen	11	13	19	6
Overig	5	12	8	4

Totaal	19	34	36	25
---------------	----	----	----	----

Mensenhandel en -smokkel

Onder mensenhandel verstaan we het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of huisvesten van een persoon, met gebruik van dwang (in brede zin) en met het doel die persoon uit te buiten. De (beoogde) uitbuiting is de kern van mensenhandel. Er zijn verschillende verschijningsvormen van mensenhandel, te weten:

- Mensenhandel binnen de seksindustrie, waaronder valt mensenhandel in de gereuleerde, niet-gereuleerde of illegale prostitutie;
- Mensenhandel buiten de seksindustrie, waaronder bijvoorbeeld valt mensenhandel in de land- en tuinbouw, horeca, schoonmaak, maar ook criminele uitbuiting (het aanzetten van personen om strafbare feiten te plegen);
- Mensenhandel met het oogmerk van orgaanverwijdering, waaronder valt het aanzetten van mensen om onder dwang organen af te staan.

Mensenhandel heeft een sterk verborgen karakter waardoor het geregistreerde aantal slachtoffers slechts een deel van het daadwerkelijke aantal slachtoffers vormt (dark figure). Volgens schattingen van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel zijn er jaarlijks tussen de 5.000 en 7.500 slachtoffers in Nederland. Dit komt neer op gemiddeld 37 slachtoffers per 100.000 inwoners. De afgelopen jaren zijn er ook enkele signalen in Haarlem geweest van mensenhandel en -smokkel. Dit betrof 1 geval in 2014, 4 gevallen in 2015, 4 gevallen in 2016 en 3 gevallen in 2017. Bij de meeste van deze gevallen bleek na onderzoek vaak dat er toch geen sprake was van mensenhandel maar bijvoorbeeld illegale (vrijwillige) prostitutie.

Lokaal en regionaal ondermijningsbeeld

Om nog meer zicht te krijgen op welke vormen van georganiseerde ondermijnende criminaliteit zich afspelen in onze (lokale) samenleving wordt er in de gemeente Haarlem een lokaal ondermijningsbeeld opgesteld door het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum Noord-Holland (RIEC NH). Ook wordt er door het RIEC NH een regionaal ondermijningsbeeld opgesteld voor de regio Noord-Holland. Ondermijningsbeelden zijn informatieproducten die in samenwerking met gemeenten, politie, belastingdienst en Openbaar Ministerie tot stand komen en die zicht geven op zowel fenomenen en gelegenheden van ondermijnende criminaliteit als concrete (rechts)personen en locaties.

Ondermijning in buurten en wijken

In sommige buurten en wijken is door de jaren heen een structuur ontstaan die als voedingsbodem fungeert voor criminele en ondermijnende activiteiten. Eén van deze gebieden is het woon- en winkelgebied rond de Schoterweg. Dit gebied is sinds november 2015 door de stuurgroep RIEC NH aangewezen als handavingsknelpunt. Dit gebied, bestaande uit de Frans Halsbuurt, Patrimoniumbuurt en Transvaalbuurt, kent een relatief hoge concentratie veiligheids- en leefbaarheidsproblematieken. Diverse vormen van ondermijning komen voor in de buurt zoals drugshandel, woonfraude en witwassen. Tevens is de sociale- en fysieke kwaliteit van de buurt relatief laag in vergelijking met de rest van het stadsdeel. Het Rozenprieel is een andere wijk waarbij een ondermijnende structuur aanwezig is. In deze wijk werken gemeente, politie en woningcorporatie samen aan verbeteringen op het gebied van wonen, fysiek, sociaal, veiligheid en leefbaarheid.

8.2.2 Aanpak

Integrale aanpak georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit

Voor een effectieve bestrijding van georganiseerde criminaliteit werken verschillende partners samen. De aanpak behelst een geïntegreerde inzet van bestuurlijke, strafrechtelijke fiscale en privaatrechtelijke instrumenten. Doordat georganiseerde criminaliteit zich veelal niet aan de stadsgrenzen houdt is het van groot belang om op regionaal niveau samen te werken. Een belangrijke rol hierin is weggelegd voor het Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC). Het RIEC bundelt en analyseert informatie, deelt expertise en verbindt verschillende overheidsorganisaties. Van 2014 tot 2018 heeft het RIEC in Haarlem vier zaken lopen die zich op meerdere thema's richten zoals woonwagencentra, ondermijning in woongebieden en fraude. Tevens heeft het RIEC in 2017 twee zaken afgerond die zich richten op financieel witwassen en fraude.

In Haarlem lopen momenteel drie ondermijningsprojecten, namelijk: project Lelie, project Aras en aanpak Rozenprieel. De drie projecten kennen een combinatie van ondermijningsproblematiek en behoeven een integrale aanpak om georganiseerde criminaliteit te bestrijden.

In de tweede helft van 2015 is project Lelie van start gegaan. Dit project richt zich op de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit rond de Schoterweg. Onder meer politie, OM, FIOD, de Belastingdienst en de gemeente Haarlem werken hierbinnen samen. Het project zet enerzijds in op een integrale en duurzame aanpak van (georganiseerde) criminaliteit, en anderzijds op het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Daarvoor zijn diverse fiscale en strafrechtelijke onderzoeken verricht en zijn verschillende bestuurlijke maatregelen genomen. Naar aanleiding daarvan zijn bijvoorbeeld ondernemingen aangepakt waar fiscale fraude werd gepleegd of personen die woonfraude faciliteerden.

Om de leefbaarheid te vergroten is in 2017 een zogenaamde 'buurtwinkel' geopend in de Generaal Cronjéstraat waarbij actieve samenwerking wordt gezocht met bewoners en ondernemers uit de buurt. Er worden verschillende spreekuren georganiseerd waarbij mensen bijvoorbeeld terecht kunnen met meldingen, klachten of ideeën over de openbare ruimte. Daarnaast kunnen huurders met huisvestingsvragen terecht bij het tweewekelijkse spreekuur van Stichting Woon. Ook opereert het Sociaal Wijkteam sinds 2018 deels vanuit deze buurtwinkel. Tot slot is de buurtwinkel ook een plek waar buurtbewoners elkaar kunnen ontmoeten en waar vanuit verschillende activiteiten voor én door buurtbewoners worden georganiseerd.

De twee andere integrale projecten waarbij de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit een rol speelt zijn project Aras en de wijkaanpak Rozenprieel. Beide projecten kennen een gebiedsgerichte aanpak waarbij bepaalde plekken of buurten bestempeld kunnen worden als vrijplaatsen. De aanpak richt zich op het herwinnen van de grip op de wijk en de bestrijding van een ondermijnende structuur die aanwezig is bepaalde delen.

Aanpak woon- en adresfraude

Gemeente Haarlem is in 2013 begonnen met een gestructureerde aanpak om zowel preventief als repressief woon- en adresfraude tegen te gaan. Hierbij zet gemeente Haarlem onder andere in op het opsporen van woon- en adres fraude door middel van (huis)bezoeken en integraal onderzoek met ketenpartners. Het blijkt dat de personen die woon- & adresfraude plegen relatief vaak verbonden zijn aan andere vormen van overlast en criminaliteit. Zodoende fungeert de aanpak woon- en adresfraude vaak als de katalysator die andere vormen van overlast en criminaliteit (zoals overbewoning, onderhuur, criminele activiteiten, onderkenning van zorg- of hulpverlening) boven tafel krijgt. De aanpak van woon- en adresfraude heeft zich gaandeweg uitgebreid naar een brede aanpak van fraude in een meer integraal en multidisciplinair team. Door de inbedding van een woonfraudeteam binnen Veiligheid & Handhaving wordt er bij alle integrale en ondermijningsprojecten een beroep gedaan op de expertise van het team voor het verrichten van onderzoek en adrescontroles. Hierdoor zijn grote stappen gemaakt met het verbeteren van de kwaliteit van de BRP, het terugdringen van misbruik van overheidsgeld en oneigenlijk gebruik van panden.

Naast de aanpak van fraudeurs, wordt bij de aanpak van woon- en adresfraude steeds meer aandacht besteed aan de kwetsbare burger die slachtoffer is geworden fraude of die in schrijnende situaties wordt aangetroffen.

Sinds 2014 werkt gemeente Haarlem zeer intensief samen met het Ministerie van Binnenlandse Zaken in het project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA). Dit project betreft een samenwerkingsverband tussen nationale, regionale en gemeentelijke (overheids)organen. Er doen meer dan 250 gemeenten mee met het project en ook het ministerie van Sociale Zaken en Welzijn, Veiligheid en Justitie, Financiën, OCW en hun uitvoeringsorganisaties zijn vertegenwoordigd. Het LAA verzamelt en koppelt data van de bovengenoemde partijen, met als doel risicoprofielen op te stellen. Het LAA-team verricht data-analyses om risicoadressen op te sporen per gemeente. Met een terugblik op het woonfraude beleid van Haarlem 2014-2018 kan geconstateerd worden dat, met de participatie van de gemeente Haarlem in het LAA-project, er grote vorderingen zijn gemaakt aan zowel de voorkant (screening van adressen en fraudesignalering) en de achterkant (toezicht en handhaving op oneigenlijk gebruik panden) van adres- en woonfraude bestrijding. Dit blijft een constant proces, wat dagelijkse monitoring en interventies vereist.

Eén van de thema's binnen de prioriteit woon- en adresfraude, is de aanpak van onrechtmatige bewoning van bedrijfspanden in de Waarderpolder. Zoals in het thema 'Veilig ondernemen' is aangegeven is de gemeente dagelijks bezig met het controleren van adressen en het handhaven van onrechtmatige bewoning. Dit blijft een constant proces, wat dagelijkse monitoring en interventies vereist.

Aanpak OMG's

In Nederland bestaat sinds 2012 integrale aanpak gericht op zogenoemde 'outlaw motorcycle gangs' (OMG's). Overheidspartners zetten zich landelijk, regionaal en lokaal in om normoverschrijdend en crimineel gedrag van (leden van) OMG's tegen te gaan. Om het lidmaatschap van OMG's te ontmoedigen, maakt de overheid het deze clubs moeilijk om bij elkaar te komen. Het afnemen van een clubhuis werkt status verlagend. Immers hebben OMG-leden dan geen veilige broedplaats, onderkomen en uitvalsbasis meer.

Het is van belang dat burgemeesters gezamenlijk optrekken en één duidelijke lijn trekken, om te voorkomen dat een burgemeester alleen komt te staan en de maatregelen niet effectief zijn, omdat de clubs zich bijvoorbeeld in een naburige gemeente kunnen vestigen. Daarbij is het van belang om optimaal gebruik te maken van hun bestuurlijk instrumentarium. De samenwerking tussen politie, justitie en gemeente Haarlem maakt het mogelijk om de clubhuizen te sluiten. Zodoende is in januari 2017 het clubhuis van de Hells Angels in verband met criminele activiteiten, gesloten op last van de burgemeester. De negen leden van de OMG worden in verband gebracht met diverse vormen van criminaliteit zoals deelname aan een criminele organisatie, bedreiging, afpersing, brandstichting en andere geweldsmisdrijven. De drie voormalige kopstukken van de Hells Angels zijn veroordeeld tot gevangenisstraffen van vijf tot negen jaar.

Hetzelfde jaar is in augustus het clubhuis van Trailer Trash Travellers gesloten. In April 2018 werd ook het clubhuis van No Surrender ontruimd en gesloten. Het effect van deze bestuurlijke aanpak is dat er in Haarlem een stuk minder clubhuizen zijn en dat de zichtbaarheid van OMG's op straat is verminderd. Maar het ontbreken van een eigen gebouw blijkt geen belemmering te zien voor het samenkomen. Volgens de politie verplaatsen bijeenkomsten zich naar horecagelegenheden of woningen. Het afnemen van een clubhuis kan leiden tot fricties tussen OMG-clubs over het territorium. Door een afwezigheid van een OMG in het gebied, maken andere OMG's aanspraak op dat territorium. Zo vestigde No Surrender zich in Haarlem, nadat het clubhuis van de Hells Angels was gesloten.

Aanpak Drugscriminaliteit

Gemeenten spelen een belangrijke rol bij de integrale aanpak van hennepcriminaliteit. Een gemeente staat in nauw contact met de verschillende ketenpartners en kan bestuurlijke middelen inzetten om hennepcriminaliteit aan te pakken, zoals het sluiten van panden bij illegale kwekerijen. De gemeente hanteert een streng regime op het gebied van vergunningverlening en gebruikt hierbij de Wet Bibob. Zodoende worden alle eigenaren en beheerders van horecagelegenheden en coffeeshops gescreend. De afgelopen jaren (2014-2017) zijn er meerdere panden gesloten door de gemeente Haarlem op basis van de Opiumwet. Er zijn ieder jaar ongeveer 10 tot 20 panden als gevolg hiervan gesloten. Bij de ontmanteling bleek regelmatig dat er een groot risico op brand bestaat bij hennepkwekerijen. In een aantal gevallen is er ook daadwerkelijk brand ontstaan als gevolg van de hennepkwekerij.

Aanpak Mensenhandel

In de strijd tegen mensenhandel heeft gemeente Haarlem de verantwoordelijkheid op te treden op het gebied van preventie, signalering, handhaving en hulpverlening. Gemeente Haarlem heeft geen *specifiek* lokaal beleid

op mensenhandel. Wel is het thema ondermijning – waar ook de aanpak mensenhandel onder valt – één van de prioriteiten uit het Integrale Veiligheids- en Handhavingsbeleid (2015-2018). Bij signalering van mensenhandel door gemeente Haarlem wordt integraal samengewerkt op regionaal niveau. Hiervoor werkt de gemeente Haarlem nauw samen met het RIEC. Zij pakken de casus op en voeren de regie. De slachtoffers van mensenhandel worden, wanneer dat nodig is, opgevangen in de instellingen voor opvang van slachtoffers van huiselijk geweld, medegefinancierd door gemeente Haarlem. Er is momenteel geen samenhangend beleid op het gebied van de zorg voor slachtoffers mensenhandel. Ruimte voor verbetering van de huidige aanpak zou mogelijk zijn in de ontwikkeling van *specifiek* lokaal beleid en in het trainen van o.a. ambtenaren, handhavers, sociale wijkteams, huisartsen, zorginstellingen zodat zij beter in staat zijn slachtoffers van mensenhandel te signaleren. Tevens is er ruimte voor verbetering in het versterken van de verbinding tussen zorgpartners, gemeente Haarlem en het RIEC.

Aandachtspunten

Ondanks alle inspanningen zijn er altijd signalen van nieuwe vormen van ondermijning. Problemen zijn daarnaast soms hardnekkig of verplaatsen zich. In de afgelopen jaren zijn een groot aantal ondermijnende activiteiten succesvol in de kiem gesmoord, maar zijn ze op andere plekken weer opgedoken. De integrale samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de diverse partners blijft een belangrijk aandachtspunt.

8.3 Veilige publieke taak

Veiligheidsveld 5: Integriteit en veiligheid	Thema: Veilige publieke taak
Werknemers van afdeling veiligheid en handhaving, en dan met name de handhavers, worden regelmatig geconfronteerd met agressie en geweld bij het uitoefenen van hun taak. De maatschappelijke omgeving kan zich intimiderend, bedreigend, soms gewelddadig opstellen. Dit is onacceptabel om meerdere redenen. Het functioneren van de betreffende medewerker wordt erdoor beïnvloed en de uitvoering van publieke taken heeft eronder te lijden. Bij gedogen van het geweld groeit de 'onaantastbaarheid' van daders en komt de integriteit en 'goed bestuur' onder druk te staan. Agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak hebben een ondermijnend effect op de overheid en moeten stevig aangepakt en voorkomen worden. Handhaving is van mening dat de maatschappij verruwd is en hierdoor vaker te maken krijgen met agressie en geweld. Het tegen gaan van geweld, het trainen en/of beschermen van handhavers en het opvangen van collega's die slachtoffer zijn geworden is daarom zeer belangrijk.	

8.3.1 Beeld

Dit thema heeft betrekking op het uitoefenen van de publieke taak door medewerkers van afdeling Veiligheid en Handhaving. Tabel 3 geeft registraties weer van medewerkers van V&H die melding hebben gedaan van verbaal of fysiek geweld. Het is de vraag of deze registraties een reëel beeld schetsen van de totale omvang. Handhavers krijgen namelijk bijna dagelijks te maken met verbale agressie en zien dit vaak als een onderdeel van hun baan. De inhoud van tabel 3 is daarom afhankelijk van de meldingsbereidheid van individuele medewerkers.

Sommige collega's ervaren vrijwel geen last van agressie of geweld, terwijl anderen zich gekwetst, gespannen of gestrest voelen en met minder plezier naar werk gaan. Uit het VPT-onderzoek van TNO (2016) komt naar voren dat slachtoffers van agressie en geweld door derden vaker een (zeer) slechte algemene gezondheid hebben, minder tevreden zijn over hun werk en arbeidsomstandigheden, vaker burn-outklachten hebben, vaker ziek zijn en langer verzuimen.

Handhavers zijn van mening dat de maatschappij verruwd is en hierdoor vaker te maken krijgen met agressie en geweld.

Tabel 3, incidenten Handhaving, bron: Gemeente			
Incident	Jaar		
	2015	2016	2017
Verbaal geweld	10	22	23
Gebruik maken van fysiek geweld	2	12	10
Overige	0	7	2
Totaal	12	41	35
Waarvan aangifte gedaan	4	18	8

8.3.2 Aanpak

De gemeente is van mening dat agressie, geweld en bedreigingen nooit getolereerd mogen worden. De gemeente Haarlem stimuleert haar werknemers bij elk voorval van agressie en geweld melding te maken en aangifte te doen en voert een actief beleid op het registreren en aangeven van agressie. Óók verbale agressie of belediging worden, afhankelijk van de ernst, geregistreerd en/of bij de politie aangegeven.

In 2017/2018 is er geëxperimenteerd met de Agressie Meldapp met het doel het melden van agressie laagdrempelig te maken. Echter bleek de app niet gebruiksvriendelijk genoeg. Uit registraties is gebleken dat in 2017 slechts 22 keer de Meld Agressie App is gebruikt. Er wordt momenteel onderzocht hoe het registratieproces voor handhavers makkelijker gemaakt kan worden waardoor zij sneller melding kunnen maken.

Indien gewenst wordt nazorg verleend aan werknemers die slachtoffer zijn van agressie en geweld. In het afgelopen jaar hebben diverse medewerkers van de afdeling een BOT training (Bedrijf Opvang Team) gevolgd

om de nazorg na incidenten te verbeteren en te stroomlijnen, en volgen de handhavers communicatietrainingen en cursussen hoe ze om kunnen gaan met agressie. De parkeerhandhavers hebben in 2018 weerbaarheidstrainingen gekregen en de mogelijkheid een steekwerend vest te dragen. Tenslotte is er voor de komende jaren een plan van aanpak opgesteld met verschillende projecten ter verbetering van de veilige publieke taak van de collega's.

Daarnaast worden er voor handhaving cursussen gegeven rondom communicatie en omgaan met agressie. Ook de zelfverdedigingscursus staat voor 2018 op de agenda.

8.3.3 Aandachtspunten

Elke incident waarbij een collega te maken krijgt met verbale agressie en/of mishandeling is er één te veel. Vooral handhavers zijn bovengemiddeld vaak het slachtoffer van een dergelijk incident. Het tegen gaan van geweld, het trainen en/of beschermen van handhavers en het opvangen van collega's die slachtoffer zijn geworden is daarom zeer belangrijk.

8.4 Informatieveiligheid

Veiligheidsveld 5: Integriteit en veiligheid	Thema: Informatieveiligheid
Gemeenten zijn, net als andere (overheids-)organisaties, kwetsbaar als het gaat om de (digitale) dienstverlening - met name het veilig/beveiligd uitvoeren van deze dienstverlening - en het beheer van persoonsgegevens. Als de overheid de digitale beveiliging hiervan niet voldoende kan borgen, is het vertrouwen in de overheid in het geding. Ook kan het de fysieke veiligheid van burgers en organisaties in gevaar brengen; bijvoorbeeld als besturingssystemen van sluizen en bruggen gehackt worden. In de afgelopen vijf jaar is de Haarlemse samenleving in toenemende mate gedigitaliseerd. Om ons heen is te zien dat cyberaanvallen steeds meer schade aan kunnen richten. Gemeente Haarlem heeft de nodige maatregelen genomen om de interne informatie te beveiligen.	

8.4.1 Beeld

Interne Informatiebeveiliging Gemeente

Informatie, waaronder privacygevoelige gegevens, is één van de belangrijkste bedrijfsmiddelen van gemeente Haarlem. Toegankelijke en betrouwbare overheidsinformatie is essentieel voor een gemeente, die zich verantwoordelijk gedraagt, aanspreekbaar en servicegericht is, die transparant en proactief verantwoording aflegt aan burgers en raadsleden en die met minimale middelen maximale resultaten behaalt. Hoe vertrouwelijker en waardevoller de informatie is, hoe meer maatregelen er getroffen moeten worden.

In toenemende mate is sprake van informatiedeling met derden zoals uitvoeringsorganisaties en organisaties in een keten met hetzelfde kennisdomein. Bij het werken in regievorm, in regioverband en “in de keten” worden gemeentelijke gegevens verstrekt aan derden. Onder meer worden de gegevens uit de basisregistraties op een geautomatiseerde wijze verstrekt aan zowel interne afdelingen als aan derden.

In de toekomst zal het gebruik van Cloud computing (het afnemen van IT-services via het internet), sociale media en open data verder toenemen. Deze vier ontwikkelingen brengen allen risico's met zich mee. Zo moet voorzichtig om worden gegaan met het gebruik van de Cloud. Het opslaan van vertrouwelijke (persoons)gegevens is dan ook niet toegestaan door het risico dat de IT-service gehackt wordt en personen inzage krijgen in vertrouwelijke informatie die niet aan hen besteed is. Tevens dienen medewerkers van gemeente Haarlem bewust met het gebruik van sociale media om te gaan.

Cyberveiligheid

Bijna elke vorm van criminaliteit kent een digitale variant. Hoeveel Haarlemmers in de afgelopen jaren (2013-2017) slachtoffer geworden zijn van cybercriminaliteit is onbekend⁷. Volgens de Veiligheidsmonitor 2017 is 1 op de 9 personen reeds slachtoffer van cybercrime. Dit aantal ligt vrij hoog. Volgens het CBS wordt slechts over 8% van de cybercrimedelicten aangifte gedaan. Bij de politie worden de meldingen en aangiftes (nog) niet geregistreerd. Het is vrijwel zeker dat dit in de toekomst wel gaat gebeuren.

8.4.2 Aanpak

De gemeente Haarlem heeft een groot informatiebeveiligingsbeleid beschikbaar dat in 2018 zal worden vernieuwd. Het beleid wordt gebruikt om de beveiliging van persoonsgegevens en andere informatie binnen de gemeente meer op orde te krijgen. Tevens wordt middels informatiebeveiligingsplannen de vertaalslag gemaakt naar tactische en operationele richtlijnen en maatregelen, die zijn toegesneden op de taken en verantwoordelijkheden van betrokken medewerkers. Het college van B&W is eindverantwoordelijk voor de informatiebeveiliging en stelt het informatiebeveiligingsbeleid vast. De directie stelt jaarlijks het

⁷ Hieronder vallen de drie CCV-vormen van cybercriminaliteit, namelijk: cybercrime, gedigitaliseerde criminaliteit en veiligheid met een digitaal component. Onder *cybercrime* wordt criminaliteit verstaan dat ICT als middel én doelwit gebruikt. Door de manipulatie van computerchips, bedrijfsystemen en computernetwerken kunnen cybercriminelen grote schade aanrichten. Zo kunnen de waternetwerken worden gemanipuleerd, bruggen worden gehackt, of informatievoorzieningen naar burgers worden plat gelegd. Met *gedigitaliseerde criminaliteit* wordt de ‘ouderwetse’ criminaliteit bedoeld die een nieuwe impuls heeft gekregen door de computertechnologie. Denk hierbij aan online bedreigingen of witwassen via digitale betaalmethoden. Het derde begrip, *veiligheid met een digitaal component* relateert zich aan verstoringen van de openbare orde die georganiseerd zijn in de digitale wereld zoals digitaal pesten en oplichting via marktplaats. Bijna elke vorm van criminaliteit heeft een digitale variant.

informatiebeveiligingsplan vast op basis van een risicoanalyse. De security officer rapporteert rechtstreeks aan de directie. Onderwerpen die risico's met zich mee dragen zullen ook direct bij hen worden gerapporteerd. De beveiligingsmaatregelen die eventueel zullen worden getroffen worden bepaald op basis van risicomanagement. Het lijnmanagement is verantwoordelijk voor de uitvoering van de informatiebeveiliging. Medewerkers dienen verantwoord om te gaan met persoonsgegevens en andere informatie.

De belangrijke randvoorwaarden zijn dat: 1) de informatiebeveiliging deel uit maakt van afspraken met ketenpartners; 2) kennis en bewustzijn van informatiebeveiliging en omgaan met persoonsgegevens binnen de organisatie actief bevordert en geborgd 3) jaarlijks een informatiebeveiligingsplan opgesteld wordt, gebaseerd op een risicoanalyse.

Cybercrime

Vanwege de complexiteit van de onderzoeken en het ontbreken van territoriale grenzen bij cybercrime wordt cybercriminaliteit niet lokaal opgepakt. Binnen het team opsporing van de recherche houden aparte cyberteams bezig met de bestrijding van cybercrimes en onderzoek naar delicten. Gemeente Haarlem heeft (nog) geen actieve rol met betrekking tot preventie, signalering en bestrijding van cybercrimes. Mogelijk zijn in de toekomst twee rollen voor de gemeente Haarlem weggelegd. Enerzijds kan de gemeente, in samenwerking met de veiligheidsregio, een lokaal dreigingsbeeld van cybercrime maken, zodat er een duidelijk beeld komt van de grootste risico's in de gemeente ten aanzien van cybercrime. Anderzijds kan de gemeente bijdragen aan de preventie van cybercriminaliteit. Hierbij is de taak weggelegd om inwoners en ondernemers bewust te maken van de gevaren van digitale criminaliteit. Gemeenten zouden in samenwerking met andere partijen, zoals de politie, een grotere rol in de preventie van digitale criminaliteit kunnen spelen.

8.4.3 Aandachtspunten

Naar verwachting zal, door de toenemende digitalisering, cybercriminaliteit in de loop der jaren steeds vaker voorkomen in alle veiligheidsvelden die besproken zijn in deze analyse.

8.5 Ambtelijke en bestuurlijke integriteit

Veiligheidsveld 5: Integriteit en veiligheid	Thema: Ambtelijke en bestuurlijke integriteit
Schending van integriteit kan samenhangen met belangenverstrengeling, bewuste normoverschrijding, maar kan ook het gevolg zijn van 'niet-intentionele' verrommeling van processen. In dit laatste geval ontstaat de integriteitschending min of meer 'per ongeluk'. Integriteitschendingen kunnen gevolgen hebben voor de lokale veiligheid doordat bijvoorbeeld fysiek gevaarlijke situaties ontstaan of in stand blijven (vergunning voor onveilige gebouwen of bedrijfsvoering), criminele groepen bewegingsruimte krijgen (onvolkomen BIBOB-procedures), ambtenaren of bestuurders kwetsbaar worden voor verdere aantastingen van hun integriteit. Gemiddeld worden er zo'n 10 meldingen per jaar gedaan bij het meldpunt Integriteit. Deze meldingen worden zorgvuldig behandeld en afgehandeld.	

8.5.1 Beeld

Integer handelen dient voor het functioneren van de overheid vanzelfsprekend te zijn. Helaas is dat niet altijd het geval. Dan is het essentieel dat meldingen over niet integer handelen zorgvuldig ingediend kunnen worden en zorgvuldig worden onderzocht. Onder integriteitsschendingen wordt o.a. belangenverstrengeling, diefstal, fraude, misbruik van bevoegdheden en het bewust achterhouden van informatie over zulke feiten verstaan.

De integriteit van de gemeente kan ook geraakt worden wanneer zij niet-integere handelingen of partijen ondersteunt of zaken doet met niet-integere partijen. De wet Bibob zorgt dat het openbaar bestuur zichzelf kan beschermen tegen het risico dat criminele activiteiten worden gefinancierd via gemeentelijke vergunningen, subsidies of opdrachten. Op basis van dit landelijke beleid screent de gemeente mogelijke partijen voorafgaand op integriteit. Als blijkt dat een partij niet integer is, kan de gemeente stappen ondernemen. Zoals het weigeren of intrekken van een vergunning.

Uit het jaarverslag van 2016 blijkt dat er in 2016 11 meldingen zijn gedaan. Een melding kan betrekking hebben op meerdere vermoedens van integriteitsschendingen zoals bijvoorbeeld vermoeden van onbevoegd verstrekken van vertrouwelijke informatie aan derden, vermoedens van belangenverstrengeling of ongewenste bejegening. In 2017 heeft Meldpunt Integriteit 9 meldingen ontvangen. In 2018 zijn tot nu toe vier meldingen ontvangen. Bij enkele meldingen is een medewerker van de afdeling Veiligheid en Handhaving betrokken.

8.5.2 Aanpak

De gemeente Haarlem heeft als uitgangspunt dat zij niet-integere partijen niet ondersteunt. Niet door het verlenen van een vergunning en ook niet door het aangaan van een overeenkomst of het verstrekken van een overheidsopdracht.

Als er sprake is van laakbaar gedrag dan kunnen en moeten de passende maatregelen genomen worden. De gemeente Haarlem heeft daarom sinds 1 januari 2016 een Meldpunt Integriteit ingesteld en vertrouwenspersonen integriteit aangesteld. Dit mede op verzoek van de raad. De periode hiervoor zijn integriteitszaken veelal afgedaan door afdelingshoofd c.q. directie. Hiervoor was niet een eenduidige richtlijn/handelwijze. Wel – kunnen we achteraf stellen – is zorgvuldig omgegaan met dergelijke meldingen omdat HRM (adviseur) veelal betrokken was.

Ingevolge de Regeling Integriteitsmeldingen gemeente Haarlem hebben medewerkers de mogelijkheid om een integriteitskwestie (misstand) in tweede instantie voor te leggen aan een extern meldpunt: de Afdeling Onderzoek van het Huis voor Klokkenluiders (voorheen de Onderzoeksraad Integriteit Overheid). Voor zover bekend heeft geen van de Haarlemse medewerkers gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een misstand te melden bij het externe meldpunt.

8.5.3 Aandachtspunten

De bewustwording van integriteit en het bespreekbaar maken van niet integer gedrag of twijfel hierover blijft een belangrijk aandachtspunt. De toegankelijkheid en bekendheid van het intern en extern meldpunt speelt hierbij een belangrijke rol.

9. Slotwoord

De uitkomsten van deze veiligheidsanalyse dienen als input voor de prioriteiten van het nieuwe Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid (IVH) 2019-2022 van gemeente Haarlem. In het najaar van 2018 zal deze analyse door de burgmeester voorgelegd aan de gemeenteraad, waarna de raad wordt gevraagd prioriteiten te stellen voor het nieuwe IVH 2019-2022.

Het IVH 2019-2022 wordt eind 2018 vastgesteld. In het beleidsplan staan de hoofdlijnen en ambities voor de komende vier jaar beschreven. Tevens is het IVH de basis voor het actieprogramma dat zich richt op de jaarlijkse uitvoering per thema. Daarin staan concrete acties en de te behalen doelstellingen beschreven.